

Claudin.
 10 kr.
 nos, les
 80 kr.
 gen von
 80 kr.
 10 kr.
 10 kr.
 10 kr.
 10 kr.
 80 kr.
 20 kr.
ektro-
 elemen-
 65 kr.
 50 kr.
 50 kr.
le. Ein
 mil Sax
 50 kr.
 zet. Gaz.
 20 kr.
korlat.
 30 kr.
 I. rész.
 1 frt.
 60 kr.
 tás álla-
 részletes
 kölcs- és
 öbb rész-
 ök és is-
 ködésével
 jelenik
 30 kr.
 folyam.
 2 frt.
 y. 50 kr.
n és fe-
 rtokosok,
 4 famet-
 t 50 kr.
 ankó Já-
 t 40 kr.
 50 kr.
 60 kr.
 Leuven és
 f 40 kr.
 i Gyula.)
 30 kr.
 1 frt.
 t 50 kr.
 rt 40 kr.
 Lukácsy
 50 kr.
 működése
 zve 2 frt
 fr' 20 kr.
 t 20 kr.
 észetviss-
 r. Batiz-
 zsef. Elő-
 t 50 kr.
 tbből. Irta
 1 frt.
 1 frt.

ÉLET ÉS IRODALOM
 SZÉPIRODALMI ÉS
 TÁRSADALMI HETI KÖZLÖNY.

Laptulajdonos és szerkesztő:
KORBULY JÓZSEF
 Főmunkatárs:
HEGEDŰS ISTVÁN.

Szerkesztői iroda és
 Kiadó-hivatal:
 Kolozsvárt. Bel. Monostor
 utca 20sz.

Ny. Stein J. Kolozsv. Metsz. Fiedler K.

HIRDETESEK.

FÜRDŐRE KÉSZÜLŐ MUNKAKEDVELŐ
HÖLGYEK FIGYELMÉBE
AJANLJA

LÁSZLÓFFY JÓZSEF
Kolozsvárt, főter Szatmáry-ház

Egész ujonnan francia modorban berendezett

NŐI KÉZIMUNKA S HOZZÁVALÓK
RAKTÁRÁT.

Vidéki, ugy helybeli megrendeléseknél a szí-
nezésre (Schatirung) a legnagyobb figyelem
fordittatik.

(24) (1—*)

EREDETI

FRISTER és ROSSMANN

VARRÓGÉPEK.

Amsterdamban az 1883-diki kiállításon

„ARANY ÉREMMEL“

kitüntetett, tehát a legnagyobb elismerésben
részesített

S I N G E R

varrógépeket készpénz. vagy 1 frt heti rész-
letekbeni fizetések és hat évi írásbeli jót-
állítás mellett ajánlja

Neeser János és társa

Kolozsvárt, tordautca 1. sz.

(7)

(23—52)

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDA.

STEIN JÁNOS

KÖNYVKIADÓ ÉS NYOMDÁSZ KOLOZSVÁRT.

Ajánlja az ev. ref. főtanoda általa már 35 éven át kezelt és legújabbban a kor igényeinek megfelelőleg a legmodernebb betűkkel berendezett

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDÁIÁRT.

A könyomdában szakképzett metsző és nyomó van alkalmazva.

A nyomdai gépek elegendősége, valamint a munkaerő teljes száma lehetővé teszi, hogy minden

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI MUNKÁT

határozott időre, tisztán, izléssel s oly olcsó árban képes előállítani, hogy bármely hazai nyomdával versenyezhet

A munkához szükséges papírt csak rendes gyári árban számítja.

Mindennemű és nyelvű **könyvek, folyóiratok, iskolai értesítők**, köz- és magán hivatalok részére szükséges **rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák**, diszes kiállítású **diplomák** és **tanulólevelek, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, névjegyek, meghívók, tánczrendek, gyógyszerári jelzetek, bor, roszolis** és más **vignettek, új évi** és más alkalmi **üdvözetek, vámjegyek, vásárczédulák, hirdetésmények**, bármily nagyságu **falragaszok**, szóval minden e szakmába vágó fekete vagy színnyomatu munkák esinos kiállítását jutányos áron elfogadja.

Megrendelések Stein János könyv- és zeneműkereskedésébe (bel-középutca 1. sz.) vagy a nyomda helyiségébe (bel-farkasutca 20. sz.) intézendők.

— Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl. —

Különösen a kir. **közjegyzők, megyei és városi hatóságok** és a **községi előljáróságok, valamint takarékpénztárak és biztosító-társaságok** figyelmét bátorodik arra fölhívni, hogy hivatali szükségletekre megkivántató nyomtatványok gyors kiállítására s legolcsóbb árszámítására különös súlyt fektet. **A községi bíróságok** részére szükséges nyomtatványokból raktárt tart s azokból kis mennyiségben **koncez számra** is jutányos áron szolgál.

Epen most jelent meg

S KOLOZSVÁRT

STEIN JÁNOS

erdélyi muzeum-egyleti könyvkereskedésében kapható:

A TÖRVÉNYHATÓSÁGI KÖZIGAZGATÁS KÉZIKÖNYVE.

A fennálló törvényekből és rendeletekből rendszeresen összeállította:

GRÜNWARD BÉLA.

Második, bővített és javított kiadás. Első füzet. 80 kr.

GRÜNWARD BÉLA

KÖZIGAZGATÁSI KÉZIKÖNYVE

kézükről 16 füzetben fog megjelenni. Minden füzet 80 kr.

A Nagym. m. kir. Belügym. Úr 1884. febr. 2. 256. E. sz. a. kegyes leiratából:

Méltányolva azon indokokat, melyek a kérdéses (fentebbi) műnek újabb kiadása érdekében felhozattak, és ismerve azon nehézségeket, melyek ily vállalat sikerére nézve befolyással vannak, felkérem az összes miniszter urakat, hogy e műből a vezetősök alatt álló hivatalok számára bizonyos számú példányokat megrendelni sziveskedjenek.

Egyidejűleg felzáróltam a törvényhatóságokat is, hogy a területükön lévő közigazgatási hatóságok, és azok közegei közt e mű terjesztését lehetőleg előmozdítani igyekezzenek. Midőn végül még megjegyzem, hogy a törvényhatóságokat oly értelemben utasítom, miszerint a mű megszerzése végett közvetlenül Uraságoddal lépjenek érintkezésbe" stb. Tisza.

TARTALOM:

ELSŐ KÖTET.

Bevezetés. A közigazgatás rendszere.

Első Rész. A közigazgatás feladatai.

A) A KÖZIGAZGATÁS ÉS A SZEMÉLYI ÉLET.

I. A közigazgatás és a fizikai élet. 1. Népszámlálás; a) népszámlálás; b) statisztika; c) anyakönyvek; d) állami illetőség; e) községi illetőség; f) kivándorlás.

2. Közegészségügy. I. közegészségügyi törvény; az egészségre ártalmas tápszerrek, stb. elkobzása; II. intézkedések a közegészség előmozdítására s megőrzésére; III. intézkedések a gyermekek és iskolák iránt; IV. az állami fegyházakról és börtönökről; V. segélynyújtás balesetek alkalmával; VI. orvosi gyakorlat; VII. szülésznői gyakorlat; VIII. kuruzslás; IX. kórházak; X. tébolydák; XI. vasuti és hajózási egészségügy; XII. járványok és ragályok; XIII. védihimlőtás; XIV. gyógyfürdők és ásványvizek; XV. hullák, temetők és temetkezés; XVI. gyógyszerészeti ügy; XVII. közegészségügyi szolgálat.

3. Rendészet. a) A közbiztonság rendszere: egyesületek, népgyűlések, népmozgalom, csoportosulás, lázadás, rögtönbiráskodás, fegyverek és löpor; tolonczügy, utlevélügy, igazoló-jegy és bejelentési ügy; egyéb rendőri teendők. b) Birósági rendészet: előmozdítás, házkutatás, személymozgás és lefoglalás; letartóztatás, eljárás elfogatások alkalmával. c) A rendészet közegei: rendőrök s a kir. esendőrség. Utasítás a csendőrök számára. d) A rendőri biráskodás. e) Rendőri végrehajtás és kényszer. f) A rendészet jogi korlátai.

II. A közigazgatás és a szellemi élet.

1. A népiskolai oktatás. A népoktatásra vonatkozó összes törvények és utasítások, a tanfelügyelő, községek, iskolaszékek, gondnokságok s a közig. bizottság számára.

2. A sajtóügy. 3. Vallási ügyek. 4. Műtárgyak. 5. Színházak. 6. Tanszermuzeumok.

MÁSODIK KÖTET.

B) A KÖZIGAZGATÁS ÉS A GAZDASÁGI ÉLET.

1. A kisajdítás. 2. Az elemek: a) a tűzrendészet, b) a vízrendészet. 3. A közlekedésügy: I. Közutak, törvényhatósági, községi utak, közmunka, utrendőrségi szabályok. II. Vaspályák. III. Hajózás. 4. Posta és táviró. 5. Földművelés: a) mezőgazdaság, b) állattenyésztés, állategészségügy, mezői rendőrség.

HARMADIK KÖTET.

6. Erdészet. A törvény s ide vágó utasítások. 7. Vadászat. 8. Fegyveradó és vadászati adó. 9. Iparügyek. 10. Kereskedelem. 11. Mértékek és súlyok.

C) A KÖZIGAZGATÁS ÉS A TÁRSADALOM.

1. Cselédügy. 2. Szegényügy.

D) GYÁM- ÉS GONDNOKSÁGI ÜGYEK.

E) IGAZSÁG-SZOLGÁLTATÁS.

1. Kisebb polgári peres ügyek. 2. Kézbesítés.

NEGYEDIK KÖTET.

F) KATONAI ÜGYEK.

I. Véderőről szóló törvény és utasítás az ide vágó rendeletekkel. II. Utasítás a katonai szolgálati viszonyok körül. III. A honvédségről. IV. Katonai beszállásolás. V. Élelmezés. VI. Elfogatások. VII. Lóállítás. VIII. Mozgósítás. IX. Kiszolgált altisztek alkalmazása.

ÖTÖDIK KÖTET.

Második Rész. A közigazgatás közegei a törvényhatóság körében.

Általános határozatok.

I. A hatósági közegek eljárására vonatkozó jogszabályok. 1. Törvény. 2. Rendelet. 3. Községi és törvényhatóságok szabályrendeletei. 4. Szokás.

II. A közigazgatási jog végrehajtása s a kényszer joga.

III. A hatósági személyek jogviszonyai. 1. Az alkalmazás feltételei; a minősítés. 2. A hatósági személyek kötelességei. 3. A hatósági személyek jogai. 4. A hatósági személyek felelőssége a) vagyoni, b) büntetőjogi és c) fegyelmi tekintetben.

Az egyes községek.

A) A KÖZSÉG.

I. A községek osztályozása: kis és nagy község, rendezett tanácsú város. II. A községek átalakulása. III. A községek jogai: a) a község mint jogi személy, b) a község autonómiaja, c) a község önkormányzata. IV. A községi hatóság kiterjedése. V. A község területe. VI. A községi illetőség. VII. A község szervezete: a) a község képviselőtestülete, b) a község elöljárósága. VIII. Az elöljárók felelőssége. IX. A község háztartása: a) a község törzsvagyona, b) a községi vagyon kezelése, c) a község kiadásai, d) a község bevételei, e) a községi adó, f) szolgálmányok, g) a község költségvetése, h) a pénztári kezelés és számvitel, i) a számadás. X. A felügyeleti jog gyakorlása a községek felett.

A kis és nagy község különös teendői a közigazgatás egyes ágaiban.

1. Adóügy. 2. Állategészségügy. 3. Cselédügy. 4. Erdészet. 5. Gyám- és gondnoksági ügyek. 6. Házalás. 7. Igazságszolgáltatás. 8. Katonai ügyek. 9. Kisajdítás. 10. Közlekedés. 11. Közegészségügy. 12. Mértékek és súlyok. 13. Népoktatás. 14. Rendészet. 15. Tolonczügy. 16. Tűzrendészet. 17. Vásárok. 18. Vegyesek.

A rendezett tanácsú város hatásköre.

B) A TÖRVÉNYHATÓSÁGI JOGGAL FELRUHÁZOTT VÁROS.

I. A város jogai: a) a város mint jogi személy, b) a város autonómiaja, c) a város önkormányzata, d) a felírás joga, e) a kérvényezés joga.

II. A város hatóságának kiterjedése.

III. Az illetőség.

IV. A város szervezete: a) a törvényhatósági bizottság, b) a közgyűlés és hatásköre a közigazgatás egyes ágaiban, c) a városi tanács, d) a városi közig. bizottság, e) a város végrehajtó közegei: 1. a polgármester, 2. a jegyzők, 3. a tiszti ügyész, 4. a rendőrkapitány, stb.

V. A tiszti állomások betöltése.

VI. A városi tisztviselők felelőssége.

VII. A város háztartása: 1. A város törzsvagyona. 2. A város vagyonának kezelése. 3. A város kiadásai s bevételei. 4. A városi adó. 5. Szolgálmányok. 6. A város költségvetése. 7. A pénztári kezelés és számvitel. 8. A számadás.

VIII. A felügyelet gyakorlása a város felett.

C) A VÁRMEGYE.

I. A vármegye jogai: a) a megye mint jogi személy; b) a megye autonómiaja; c) a megye önkormányzata; d) a felírás joga; e) a kérvényezés joga.

II. A megye szervezete: a) a törvényhatósági bizottság; b) a közgyűlés és hatásköre a közigazgatás egyes ágaiban; c) a megyei közigazgatási bizottság s hatásköre a közigazgatás egyes ágaiban; d) a megye végrehajtó közegei: aa) Központi tisztviselők: 1. Az alispán és hatásköre a közigazgatás egyes ágaiban. 2. A jegyzők, 3. Tiszti ügyész. 4. Árvaszéki elnök és ülnökök. 5. A főorvos. 6. Pénztárnok. 7. A számvevő. 8. A levéltárnok. 9. Az állatorvos. bb) Járásai tisztviselők: 1. A szolgabíró és hatásköre. 2. Segédszolgabíró. 3. Járásai orvos. cc) Uti személyzet: 1. Uti biztosok. 2. Utkaparók.

III. A tiszti állomások betöltése.

IV. A tisztviselők felelőssége.

V. A megye háztartása: a) a megye törzsvagyona; b) a megye kiadásai és bevételei; c) a megyei pótdadó; d) a megye költségvetése; e) a pénztári kezelés és számvitel; f) a számadás.

VI. A felügyelet gyakorlása a megye felett.

VII. A főispán.

Epen most jelent meg s Kolozsvárt

STEIN JÁNOS

erdélyi muzeum-egyleti könyvkereskedésében kapható a

Magyar-Salon.

Illustrált havi folyóirat.

1-ső füzet. 60 kr.

A fentti czim alatt egy igen változatos dús tartalmu szépirodalmi folyóirat indult meg, mely hézagpotló vállalatot az olvasó közönség szives figyelmébe ajánljuk.

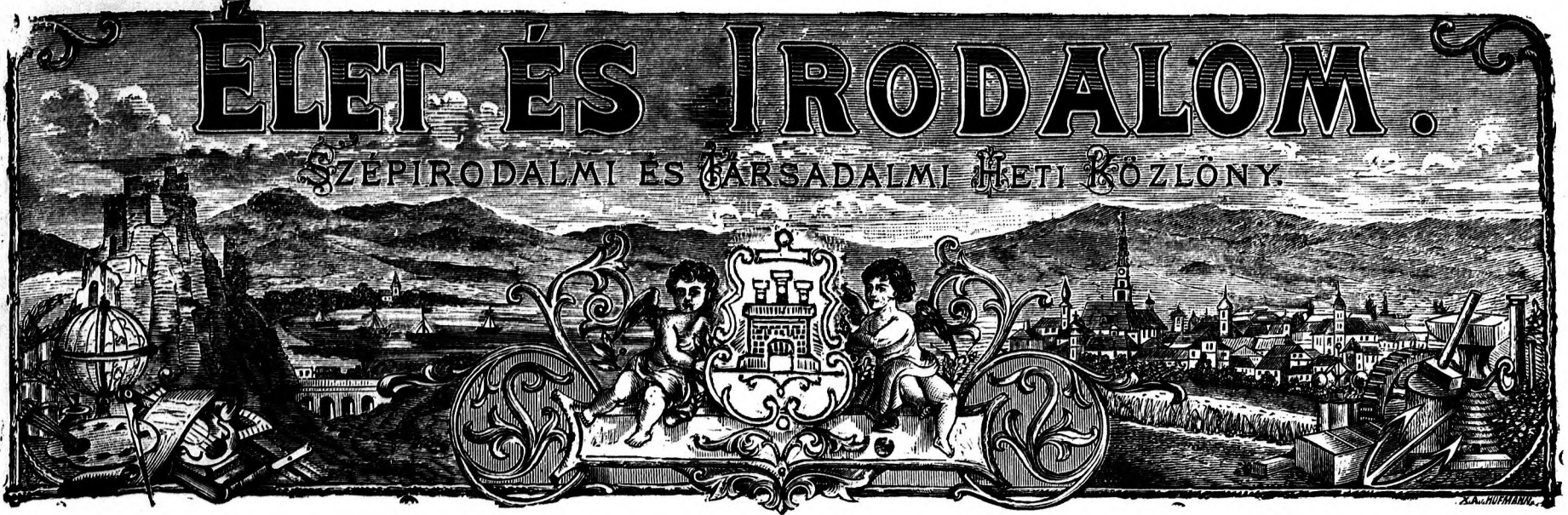
Minden hóban 1 füzet jelenik meg. Az első füzet 34 különböző pontot tartalmaz.

folyam.
Azután
Török
tus püs-
avazatait
e czéla
y Meny-
e s 4 1/2
sen 244
egyházé
áz nem
35, Filó
a duna-
os elle-
alkalom-
zó bon-
püspök-
ezután
ndarabot

uniusi fü-
érdekes
ismer-
ai ásatá-
Gábertől.
ól. „Né-
üldes Bé-
„Abba-
s,“ Ten-
A „pénz-
erencez, a
ly lelki-
lkozásról
olyi Ar-
Értésítő.
is hóban,
zás vagy
által ki-
ye hido-
kívül, a
s hagyó-
tóneti és
gelé a kö-
zve: Bu-
bánya és
zéf nép-
zomolnok
várrom-
ő festői
váromla-
vott Ró-
osmegye)
-Szalánc
mucl em-
rrommal,
husszita
gyárral;
mmal.

chelseai
isztokrá-
a Shaks-
ruhelylyé
íggönyök
szétválva,
a nézők
után fes-
ek. Báró
és lady
ános ki-
ndéglő a
és lady
állították
lékköny-
ning Ró-
s a leg-
e műre
tésekből
v, Ligne
betűkből
tulajdo-

- Nem-
Kálmán.
áldozták.
hez. Dr.
hez. Szé.
- Kü-
Benedek

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Negyedévre	1 frt 50 kr.
Félévre	3 " - "
Egész évre	6 " - "

Egy szám ára 12 kr.

LAPTULAJDONOS ÉS FELELŐS SZERKESZTŐ:

KORBULY JÓZSEF.

FŐMUNKATÁRS:

HEGEDŰS ISTVÁN.

Az előfizetési pénzek, valamint a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőhöz küldendők. (Kolozsvárt, Belmonostor-utca 20. sz.)
Helybeli előfizetéseket elfogad Stein János könyvkereskedése.
KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

*I. Évfolyam.
Huszonötödik szám.*

Megjelenik minden vasárnap 1-1 1/2 ívnyi terjedelemben.

*Kolozsvárt.
1884. június 15.*

A POLITIKAI SZÓNOKLAT.

I.

an részünk benne. A választási küzdelem csatazaja tombol. Hol éles harsona, hol mélabús panasz, hol a phryg sip forradalmi zengzete, hol az üres szó csattogó lármája, hol a népámitás réztányér csörömpölése . . . sivit, zajg, süvölt.

A mi eszöndes világunk zajtól van körülvéve. A küzdelmek jelszavait lobogók lengetik. Van ebben valami költői, magasztos, de olyan formán, mint Ádámnak a Tower tetejére felesapó zaja a mozgalmas életnek: kiábrándulás vár reánk, ha alászállunk a Helikon magaslatáról.

Ne szálljunk alá; maradjunk fenn. De kénytelen vagyok szavamot fölemelni, midőn a szónoklat színvonalát oly megdöbbenően alásülyedni látom.

Tudom, hogy a mai politika merőben más természetű, mint azon egyszerű szervezetű politikai életben, milyen a görög és római vala. Az egyéni szabadság belenyulása a politikai fölénny gyakorlásába: a társadalmi osztályok közti válaszfalak láthatatlan gyorsasággal folyó imbolygása; az egyenlőség egyszínvonalra vonszoló hatása, de főként a forgalmi, ipari és kereskedelmi csereviszony rengeteg bonyolultsága, a nagy politikai eszmék fascinaló hatása helyett a tudomány részlet-buvárlatokra alapított befolyása a közéletre; a letűnt nagyságok kritikai bonczkés alá vétele és így a ködszerű árnyak teste méreteinek fölmérése, kutatása; az általános emberi jogok realis értékének üzletszerű mérlegelése, csere-bere felfogása: mit tudom én, mi minden más jelleget öltött a modern viszonyok között: de azért még sem tartom feleslegesnek, hogy egyet-mást el ne mondjak a valódi politikai szónoklat természetéről, hanyatlásának okairól és azon reményekről, melyeket emelkedéséhez kötök.

Helyzetemnél, tanulmányaimnál fogva gyakran volt alkalmam érintkezni az antik szónokok szellemével, mely mindig emelő, lelkesítő hatással volt reám. Az antik kultura főtényezőjévé emelkedett. Első kiindulásakor a kultura tolmácsa a költő volt. Az első törvényeket az ősök rithmikus alak-

ban fejezték ki. Később két nép szabad önállóságot vivott ki és megszólalt a forum, megzendült az agora.

Csak érintkezni kell Isokrates, Demosthenes, Lysias szellemével, csak foglalkozni kell Cicero műveivel, csak olvasni kell Thukidydes történelmi szónoklatait, e sajátos műfaját az antik szónoklatnak; csak el kell telnünk Livius nagy alakjai ajkáról elzendült szavakkal; csak bele kell mélyedni a Tacitus műveibe szöött beszédek lélektani jelentőségébe: érezzük, megerősödik bennünk azon meggyőződés, melyet Cicero e szavakkal fejezett ki: „a szónoklat elnémulásával, egyszerre némult el a szabadság.“ A Caesarismus rémnapjaiban a szónokokat üldözték, az inquisitiot berendezték, a besugás grassált.

Ez utóbbi mindig esalhatatlan jele a szolgálkúség aláfelé vonó erejének.

A szó és szabadság egymásnak adtak jelentést.

A Caesarismus idejében még a szónoklat tekintélye oly érvényben volt, hogy Quintilian ekkor írja szónoklattanát, mely maig páratlanul áll és Cicero „Brutus“-ának, Tacitus „Dialogus“-ának kiegészítője.

Minő súlyt helyezett az antik élet a szónoklat hatására, nép-szellem alkotó erejére: bizonyítja a régi felsőbb oktatás egész berendezése, mely átszállt a középkorra.

Hiszen a keresztyénség maga az ige testté válásán alapszik. Az Ige szó által nyer kifejezést és visz csirázó erőt a szivbe.

A modern alkotmányok a parlamentarismus elvére építvék.

Lehetett-e a szónoklat erejét, mesterségét, fogásait nélkülözni a népek kormányzásánál? Méltán mondhatja Gaucier „A szép“ cz. derék művében:

„Nemde a szónoklat teszi a szót valóban élővé és nem az élő szó-e az, mely fentartja a társadalmakat?“

Igy fogta fel az egész antik kor; így fogta föl az első keresztyén korszak; így fogta föl a hitujítás és e felfogásnak hódoltak az ujabbnak szabadságszerető népei. Hiszen, ha egyébtől eltekintünk, csak a társadalom-nevelés fontos szerepe is eléggé világossá teszi a szónoklat szükséges voltát, kimerithetetlen és mérhetetlen áldásait.

A hírlapirodalom, e hatodik nagyhatalom első fénykorában az eszmék terjesztésének, a közélet

nagy harcára való fölfegyverzésnek művét kezébe ragadta.

Hogyan nem?

Hiszen naponta szól, gyújt és lelkesít. Naponta kiáltja a közélet harci jelszavait. Naponta magyarázza, értelmezi, a legfinomabb részletekig kifejti, a legkisebb felmerült esetben is azonnal tájékoz; (gyakran félrevezet) azonnal czáfol, ellenmond, izgat és új jelszót ad ki.

Mint a régiék távirója: a hegyek ormán gyújtott lángsor . . . úgy gyújt, úgy világít a sajtó.

Aiskhylos „Agamemnon“-jának hírnöke által festett terjedése a jeltüzeknek: a táviró segélyével hihetetlen gyorsan száguld végig a legmesszibb országokba.

A hírlap közvetít. És mégis csak hangulatot csinál, hangulatot fejez ki; de hatalma, de ereje az élet közvetlen formájába mégis csak a közélet szerve: testületek határozata útján jut. Ennek mestere a szónoklat.

A hírlapirodalom becse, értéke, sulya sokat vesztett a tultengés által, a napilapok roppant terjedelme szintén nagy befolyással van a belszellem lazulására, satnyuló hanyatlására. De másfelől az ismeretek bämülatos gyors terjesztője, az egész emberiség szellemét villanyos gyorsasággal teszi közössé és amaz óriás spiritualis hatalom, mely a középkorban jögalap nélkül roppant területet hódított: a szellem világban a hírlap, mely befészkelte magát az elszigetelő válaszfalakon: a nyelveken is győzedelmeskedve a szivekbe, lelkekbe. Az antik élet a hírlapirodalom közvetítő erejéről fogalommal sem birt. Ép azért megy át formátlanságba stylja, külalakja, mert

„Züg az élet tengerárja,
Mindenik hab új világ.“

viszhangjává lett. Nincs ideje a formába öntésre, ehez nyugalom, teremtő erő kell. Itt kezdődik a szónoklat szerepe.

HEGEDŰS ISTVÁN.

KÉT FALU.

(Elbeszélés.)

Irta: SÜMEGI KÁLMÁN.

(Vége.)

babonázta meg Varga Gábrist is, mikor az a turai vásárról hazajövet befordult a sásosdi „Ne búsulj“ korezmába, ahol a Katicza mérte a bort réziczéből. A bora nem volt valami tüzes, hanem a legénynek szívesen megszerezte a savanyu lörét egy pár tüzes csókkal; hamarabb is ittasak lettek ettől, mint a borától . . .

Bizonyítja ezt a Varga Gábris esete, a kinek a szívét annyira megvette s az eszét annyira megzavarta, hogy bomlásában a kötéltől folya-
modott. Láttá, hogy az öreg nem tágit, nem enged egy hajszálnyit sem, hiába esküdözök égreföldre, hogy nem lesz más a felesége, csak a Bogár Katicza. Elhatározta hát, hogy fölakasztja magát.

Vége is hajtotta bolond szándékát s ha az öreg Varga Péter véletlenül rajta nem kapja, hát eddig már ott porladna szerelmes szíve a hajnalosi temetőben.

Hanem azzal, hogy az apja levágta a kötélről, még nem lett vége a bajnak.

Alig hogy magához tért a bolondos gyerek, megint csak a régi nótát kezdte fújni: vagy megengedi édes apám, hogy feleségül vegyem a Bogár Katiczát, vagy megint csak felkötöm magamat!

Az öreg is természetesen a réginel maradt. Káromkodott, átkozódott, majd meg könyörgésre fogta a dolgot, csak hogy visszatartsa a fiát.

— Ha csak egy kicsit is becsülsz, ne akard azt a szégyent a fejemre hozni! . . . Becsülettel megöszültem, vénségemre érjen a gyalázat, hogy Sásosdról kerüljön a menyem?! Hiszen tudhatod, hogy innen-onnan tíz esztendeje lesz, mióta hajnalosi legény sásosdi leányt nem vett feleségül s a hány sásosdi legény a mi falunkba jött háztűz nézni, az mind ebrudon ment ki a mi becsületes házunkból! . . . Iszen

megköveznének valamennyiünket a falunkbeliek, ha azt a csárdásleányt ide plántálnánk. És bizony meg is érdemlenők.

Hanem a Gábrinak se a szép szó, se a fenyegetés nem használt. Egy hajszálnyit sem tágitott attól, hogy vagy a felesége lesz a Bogár Katicza vagy beleugrik az Érbe.

De már erre aztán az öreg Varga Péterné igen keserves sirásra fogta a dolgot s kezdte megpuhítani a gazd'uram kőkemény szívét. Az pedig már régi dolog, hogy az asszonyi sirás erősebb a kalapácsnál, a minthogy itt is bebizonyult.

Az öreg Varga Péter végre is beadta a derekát.

— Tegyetek hát, a mi tetszik! . . . Menjetelek el, kérjétek meg azt a leányt, hanem mondjátok meg neki, hogy az én házamnál változtassa meg az erkölceseit, olyan szelid és engedelmes legyen, mint a kezes bárány, mert különben menten kitekerem a nyakát! . . . A sásosdi természetét meg a szokásait hagyja ott a Csárdába, ide úgy lépjen be, mint a ki keresztvíz által megtisztult! . . .

*

Tíz esztendő után először történt meg, hogy Hajnalosról háztűz nézni mentek Sásosdra. Az öreg Nagy Varga Péter büszke ember volt, hát azt is meghagyta, hogy ha már ennyire vannak, illő móddal és ékes parádéval essék meg ez a functio. Négy szép ló állt az istállójában, azokra fölrakatta az új szerszámokat s mikor be voltak fogva a kosikba, esengőket akasztatott rájuk s tarka kendőket fűzetett a kantárok szíjába. Aztán tölkérte a falu két legtiszteltebb esküdt emberét, hogy legyenek násznagyok s kérjék meg szerencsétlen fia számára azt a széda leányt.

Kabos Vendel, meg Száraz Mihály uramék egy kicsit bizony szabódtak a tisztségtől, de Varga Péter komájuk kérését, csak úgy kereken még sem utasíthatták vissza s kénytelen-kölletlen mégis csak útra indultak.

A hogy a hajnalosi határkőnél befordultak a

sásosdi düllő útra, az árokból egy nyul ugrott föl s keresztül futott előttük az úton.

— No komám, aligha járunk szerencsével — szólt Kabos Vendel Száraz Mihályhoz, a ki egykedvűen fujta a pipájából a füstöt s csak annyit mondott rá:

— Nehéz ilyen járatban szerencsét találni!

Nem telt bele egy óra, oda értek a sásosdi „Ne búsulj“ faluvégi csárdához. Rozoga, düledező vitytiló volt. A kéménye kidőlt-bedőlt, a teteje tépett, lyukacsos; faláról lehullt a vakolat, az eresz duzzokkal volt megtámogatva, az ablakok kitöredezve. Az udvar plszkos, elhagyatott. Egy-két baromfi kotorászott a személtben, egy sovány borjú bögött a szin alatt s nagy tusakodással rángatta a kőczmadzagot, de olyan gyöngö volt, hogy azt sem tudta elszakítani.

A csárdás künn szunyokált az udvaron. A nap már magasan járt, egyenesen a szemébe süttött, de azért úgy aludt, mint a bunda.

Még akkor sem rezzent föl, mikor a két koci befordult az udvarra s a násznagyok leszálltak, hogy benyissanak a házba s elmondják az okát, miért is jöttek hát.

Az öreg csárdást úgy kellett fölrázni az igazak álmából.

Föltápászkodott s nagyon elbámult, hogy az ő csárdájába ilyen tisztességes formájú emberek benyitottak.

De még jobban megnyult az ábrázatja, mikor azok kirukkoltak, hogy hát ők tulajdonképen leánykerőbe jöttek, mert hát Nagy Varga Péter érdemes Gábris fia hitestársul akarja venni a Bogár Katiczát.

— Tréfálnak kendtek! . . . Pedig hát nem illik ám a szegény emberből bolondot csinálni! — vetette vissza nekik a szót a csárdás, meglehetősen gorombán.

Azok persze bizonykodtak, hogy épen nem tréfálnak s épen azért mielőbb szeretnének látni színről-színre a leányzót.

— A Bogár Katiczát?! — kérdezte a csárdás, de még mindig kételkedve rázta a fejét.

TÁRCZA.

Báró Apor Péter, a magyar sociologia

megalapítója.

A ki a mult századi erdélyi író műveit*) megolvasta, megtart engem abban, hogy a régi magyar társadalomismeret tudományának alapját: *Lusus Mundi*, *Synopsis Mutationum* című latin, *Metamorphosis Transylvaniae* című magyar művével s a történetíró Cserei Mihály ehhez adott pótlékjegyzeteivel Al-Torjai báró Apor Péter vetette meg. Együtt e tárgyról, mondhatni, rendszeresen s főleg magyarul írva e tárgyról az előtt nem volt. E fontosságot már a kiadó Kazinczy Gábor hangsúlyozta, közkincsnek nevezvén azt s megróva mintegy a nemzetet, hogy kiadásával ily soká késett.

Kazinczy az előszóban (VII. lap) Apor hibáit

*) Magyar Történelmi Emlékek. Tizenegyedik kötet. Pest 1862. 8-adrét 1—484 ll.

ra megigazításokat ígért, miket erdélyi barátai juttattak kezéhez. Hol vannak ezek? mikor tétetnek közé? nem tudom. Engem érdekelt ez író azért, mert író, mert erdélyi, aristocrata s egy hazai, majdnem egészen parlagban levő tudomány-ágban megbecsülhetetlen szolgálatot tett hazájának, az irodalomnak, emelte osztályát s a székely név becsületét. E meleg elismerésem őt főleg *Metamorphosis*-áért illeti, hogy abban a gonosz német világban, a minő volt III-ik Károly király és Mária Theresia királyné nemzetaltató kora, magyarul írni elég bátor és hazafias lelkű volt.

A mi az író életéből közérdekű, mind elbeszéli ő műveiben. A ki önálló életíratot akar róla készíteni, ott feltalálja. Majd napfényre kerül Kazinczy gyűjtése is — legalább remélhető. Én hézagokat pótlók, egyben-másban felvilágosítást, itt-ott új részletet, művei történetéhez egészen ismeretlen adatokat, az író jelleméhez pár igen érdekes és eredeti vonást közlök, némely tévedését közlésem megigazítja, halálát hiteles adattal állapítom meg. A mit adok, új kutatás eredménye. Remélem irodalomtörténetünk mivelői hasznát veszik.

Közlésem könnyebb megértéséül, műveiből pár szükséges adatot megemlítek. Ő 1676. jun. 3-án született¹⁾, atyja Apor János, anyját nem nevezi

¹⁾ *Lusus Mundi*, 41 l.

meg, hanem magát Imecs Judith, Apor Lázárné, nagyanyja egyetlen élő unokájának mondja; már azon évi decz. 2-án atyja pestisben meghalván: őt végrendeletileg festvére, Farkas gyámsága alá adta, ez is meghalt 1677-ben s ez István testvére; tehát korán árvaságra jutott, a mint maga írja: „ette az árvaság kenyerét, a szerencse játszott vele és kijátszotta, a mit nem dicsér, sem nem hibáztat“; neje gróf Kálnoki Borbára, kitől három fia s két leánya maradt

Apor Pétert, mint még akkor nemest (fidelis noster nobilis) — mondja a király — 1699 szept. 5 nevezte ki Küküllőmegye főispánjává, beigtatására a kormányzó előbb Pekri Lőrincz udvarhelyszéki kapitányt és gróf Mikes Mihályt küldötte ki²⁾. Ez, úgy látszik elmaradt, mert 1701 szept. 23. ismét megújítván e rendeletet, hogy a nevezettek gr. Bethlen Sámuel, marosszéki kapitánnyal egyetértve igtassák be, a megye gyűléséről maguknak értesülést szerezvén.³⁾ (Gr. Mikes és Bethlen ekkor is akadályozva levén: helyettük Korda Zsigmondot nevezte ki a kormányzék, a ki Pekrivel a beigtatást hajtsa végre.⁴⁾ Meg is történt. 1703. decz. 23-án megrendelte a kir. kormányzék, hogy azonnal menjen Küküllőmegyébe s tisztét folytassa.⁵⁾ 1707. decz.

²⁾ Kir. kormányzék 657 sz. a.

³⁾ Kir. korm. Protoc. 592 lap.

⁴⁾ Kir. korm. Protoc. 596 l.

⁵⁾ Kir. korm. Protoc. 639 l.

Persze, hogy azt, még pedig szaporán, mert aratás idejékor gazdaembernek nagy pénz az idő. De már erre elrohintette magát a csárdás.

— Hát akkor kigyelmetek egyuttal tartóztak az ördögnek.

— Hogy, hogy?! — kérdezték a kérők.

— Hát csak úgy, hogy elkéstek, mert a Bogár Katicza nincs itt.

— Nincs itt?! Hát hová ment?!

— A jó isten tudja! . . . Lehet, hogy Csehországba, lehet, hogy Taliánországba, vagy tán az operenciákon is tul.

Kabos Vendel, meg Száraz Mihály összenéztek, hogy hát eszénél van-e az a csárdás: bolond-e vagy részeg. Aztán újra kezdték a kérdezősködés.

— Hát mikor ment el?! —

— Épen tegnap.

— Csak úgy magában, egyedül?! —

— Nem az. Volt annak kísérete több is a kelletnél.

Ezt aztán a násznagyok megint nem értették.

— Beszéljen már egyenesebben csárdás gazd' uram — tört ki türelmetlenül Kabos Vendel. Mondja meg hát, kikkel ment el az a lány?! —

A csárdás megpödrörintette a bajuszát, egyet esettentett a nyelvével, egy hamis pillantást vágott a szemével, aztán szólt ilyen formán:

Hát az bizony a — vasas németeket kísérte el! Egy hórihorgas káplár volt a szeretője, az után ment világgá!

De már erre a szóra leesett a násznagy uramék álla s a torkukon akadt a szó.

— Így sem jártam még — dünnyögte Száraz Mihály.

— Biz ez nagy csufság! — tört ki Kabos Vendel. De hát úgy kell nekünk, minék is jöttünk Sásosdra!

*

Othon aztán elmondták az esetet. Az öreg nagy Varga Péter majd a bőréből ugrott ki örömeiben, a Gábris a fekete földig leitta magát, hanem aztán ezzel vége is lett a lúbanatának, mert felesztendőre megházasodott; az öreg Vargáné pedig szólott ilyképen:

— Mégis csak nagy mihaszna volt az a lány!... Hát 'iszen még csak hagyján, ha huszárok után szökött volna el, de vasas németek után! . . . még csak most röstellem igazán, hogy az a Gábris olyan bolondot tett!

K. E. HALÁLÁRA.

*Vezettelek egykor virágos mezőkön,
Melyeknek virága nem hervad el soha,
Hű férjed vezetett virág fedte földön,
Melyeket fakasztott ajkadnak mosolya.*

*Most nem vezet senki, egymagad járod te
Sűrű árnyak homt sirhalmok közepett . . .
Myrtusod virága miért hervadott le?
Mért bolyong utánad csak az emlékezet?*

† Kolozsvárt, 1884. jun. 10-én.

HEGÉDÜS ISTVÁN.

Nem úgy van most mint volt régen.

— Mese a követválasztások alatt. —

GYARMATHY ZSIGÁNÉTÓL.

nagymama mesél. De nem az igazi nagymama, hanem annak a mamája. Hiszen a mostani nagymamák sehogy sem mesélő vén asszonyok; régen volt az midőn a negyvenöt, ötvenéves asszony vénnek hitte magát és barna vagy szőke fűrtéit hófehér kis főkötővel — a háziasság e kedves jelvényével — borította. Most megfordítva áll a dolog: a fűrtök fehérek s rajtok a disz . . . No, az sem barna, hanem piros. Szóval semmiképpen nem akarunk vén asszonyok lenni!

Az öreg „szépmama“ mint a kagylójába húzódott csiga úgy él; esőndes, roskadozó házából soha ki nem lép: körülötte harsogva csapkodhatnak a hullámok, ő arról semmit sem tud. Bizonyos szen-

derítő zsongást hall az élet folyójának zugó árjából. El a multban, mint az öregek szoktak; az emlékezet ringatja lágy karján, ringatja mig elaltatja a nagy örök álomra.

— Iluskám, melyik hónap csak ez?

— Junius szép mama—feleli a kised unoka.

— Ugy, ugy Junius, az én legkedvesebb hónapom. Ebben születtem, tudod a századdal egyszerre nyolczszázba. Ebben a hónapban mentem férjhez . . .

— És ebben a hónapban vannak a követválasztások is, szép mama.

— Azt nem tudom, az efféléket az édes anyád tudja, én istenem hogy tudja! Még a fejem is zug tőle. . . .

— Szép mama! A kocsis haza jött a vásárból, nézze toll van a kalapja mellett, megnézhetem melyik pártnak a tolla, megkérdehetem mit beszélnek a követválasztásról?

Ezt a kis leányt azért küldte az édes mamája a „szép mamá“-hoz, mivel nagyon közönyös, halvérü honleány, nincsen benne semmi hazafias tűz, nem érdeklődik úgy mint egy olyan lelkes mama leányától várni lehetne. A mama sem fogja magát idegessé tétetni a „nagy napok“ alatt egy ilyen lágy meleg gyermek által. Hadd menjen a „szép mamá“-hoz, a szegény öreg úgy sem tudja mi történik a világban: mondogatja meséit, ezeket a régen történt kicsiségeket, azokat majd hallgathatja ez a lágymeleg gyermek, úgy mint a hogy szokta a naponta felmerülő „rendkívüli“ dolgokat. És a mama kivitette leánykáját falura, a hegyek közé, de előbb alaposan kipuhította, hogy vajjon saját mamája nincsen-e ott, mert egy független párti asszony csak nem találkozhatik egy kormánypártival? Az ő mamája pedig mameluk, pecsovic. Egy évvel ezelőtt volt utolsó találkozásuk a „szép mamá“-nál: az egész család együtt volt mint mint lenni szokott minden ünnepben, a nagymama kivánságára elmentek a templomba: onnan a sirkertbe, mohosodó kövekről betűzgették elődeik neveit és minthogy ennyi idő alatt nem politizálhattak annál nagyobb erővel csapott elő az elfojtott láng.

30-án kéri a kormányzék, hogy a háboru alatt elvitt holmie által szenvedett kárát Rabutin tábornok által téríttesse meg, a ki azt meg is ígerte, de nem teljesítette . . . Gróf Apor István özvegyesem akar neki semmit adni — ugymond — mint a Testamentum tartja, sem jószágból, sem egyeből. Kéri gratiáját, hogy rajta segítsen, mert ha valamit véghez nem vihet: „kénytelenítették ő felsége kegyelmes lábaikoz aláztatosan leborulni, és ha gyoles kell is,“ a magáét nem engedheti.“ „Én bizony — ugymond — minden templom ajtaján térdem addig sirok ő felsége előtt, a mig igaz jussomat megnyerhetem. De most csak az ő Nagysága gratiájához folyamodom.“ Utoljára azt is jelenti aláztatosan — ugymond — talán azzal, hogy raboskodott és ártatlan voltát megmutatván, megszabadult, az ő felségétől adott kis becsületét az tisztesség iránt nem vesztette el, mivel szabadulásakor olyformán bocsáttatott el, hogy abban az immunitásban és szabadságban legyen, mint az több ő felsége hűségében megmaradott itt levő főrendek.⁷

Nincs határozás, de panasza a császár által orvosoltatott, Emlékiratában van róla szó.⁸

⁷) Mit ért ez alatt? alig gondolható, ha csak nem azt, hogy később meghalni, minthogy a halottakat fején gyolesal takarnák be.

⁸) Kir. főkorm. 1707. 284 sz. a.

⁹) Synopsis Mutationum stb. 151 l.

1708-ban csillapodván a zavar Erdélyben, a kir. kormányzék rendeletet adott ki Háromszék közönségéhez, hogy a főkirálybírósgot állítsa fel s válasszon magának főkirálybíró. A közgyűlés november 7-én Maksán megtartott; régi szabadságuk szerint — írják a jelentésben — főkirálybíróvá szabad akaratból megválasztották Tekintetes Nemzetes Al-Torjai Apor Péter urat s kéri a felség megerősítését. A sajtáságos aláírás ez volt: Nemes Háromszék szabadsággal élő rendei.“ Nincs határozat, de Apor Emlékiratában mondja, hogy ez évben neveztetett ki főkirálybíróvá s esküjét Léczfalván tette le,⁹ s 1709-ben junius 28-án már mint ilyen tesz jelentést felsőbb helyre.¹⁰ 1711. jun. 26-án kérte a kir. kormányzék helyett fennálló országos kiküldöttséget (Deputatio) küllömegyei főispáni tisztebe visszahelelyeztetésére. Ez azt felelte, hogy nincs rá hatalma, hogy hasonló hivatalokat oly egyéneknek adjon vissza vagy adományozzon, kik a Rákóczy párttól tértek vissza. Ezt a felség utóbbi királyi rendelete tiltja s mint felségi jog, csak a felséget illeti meg.¹¹) Ugyanazon évi jul. 3-án tiltakozik az ellen, hogy róla a bécsi udvarnál olyan tudósítást tettek, mint-

⁹) Synopsis Mutationum stb. 152. 153 ll. Lásd kir. korm. 163 sz. a.

¹⁰) Kir. korm. 208 sz. a.

¹¹) 1711. évi jegyzőkönyv. 17 l. Kir. kormányzék 84 sz. a.

ha ő a küllömegyei főispánsági kiváltságot a háromszéki főkirálybírósgal eleserélte volna. Ő — ugymond — ezt nem tette, arról soha le nem mondott, ahoz híven ragaszkodott s ezután is ragaszkodik; mert nem az ő joga, hogy hivataltól magát feloldozza, azt változtassa vagy eleserélje.¹²) Emlékiratában bővebben elbeszéli azt, s hogy a vége mégis az lett, hogy a küllömegyei főispánságtól fölmentett.¹³)

1713-ban január 15-én kelt kir. adomány levél által bárói rangra emeltetett. Az adomány levélben mondja a király; „Őt, Al-Torjai Apor Pétert, nejét és törvényes házasságból született vagy születendő örökösait a szabad bárók vagy mágna-sok sorába emeli, kitünteti s megadományozza.“ Az indokolásban pedig így szól: „Mivel elegendő bizonyítékokból értesült arról, hogy ő régi erdélyi nemzetségből eredett, melyek közül sokan törvényes fejedelmök és a haza iránt nagy érdemeket szereztek; de ő is személyére nézve oly lelki ajándékokkal és tulajdonokkal van megáldva, hogy a mint eddig azon hivatalban, melyben van, teendőit oda kezdette irányozni, hogy a királyi szolgálat és a haza közjava gyarapodjék: úgy ezután is egy alkalmat sem mulaszt el, hogy a király és haza iránt napról-napra több-több érdemet szerezzen; hogy

¹²) Kir. korm. 361 sz. a.

¹³) Synopsis Mutationum. 249—250 ll.

*

A szép mama maig sem tudja mi volt az a nagy zürzavar? Az egyik azt mondta, hogy a haza el van árulva, a másik, hogy meg van mentve. Az egyik sajnálta a szegény kizsartolt népet és szidta az átkos kormány önkényét; a másik állította, hogy Magyarország soha sem volt így kormányozva; tekintélye vissza van szerezve a külföld előtt, magyaros a szellem, magyar a nyelv. Erre borzasztó ingerültség támadt, mindenki tüzelt vádaskodott, minden tagja a népes családnak meg volt róla győződve, hogy a másik hazaáruló, de hogy miképpen árulták el a hazát arról nem volt szó. Csak Menyhért bácsi a „szépmama“ legkorosabb gyermeke, mosolygott az ő fanyar mosolygásával és halkán mondogatta: „Vanitatum vanitas“-át. Ha nagyon faggatták hogy mondja meg melyiknek van igaza, ilyenkor így felelt: — Ne zaklassatok, hagyjátok hogy gyönyörködjem a familiámba; ott az egyik öcsém független, antisemita programmal, a másik mérsékelt ellenzék, szintén antisemita programmal, más kettő ugyan ezeken a pártokon antisemitaságnélkül, egyik szabadelvű és filosemita, de a legtöbb öcsémnek pedig az a programja, hogy követ akar lenni mindenáron, mert nem szeretett tanulni, nincsen más állása, így hát lesz honatyja. Az asszonyokról nem is szólott és még is, vagy talán éppen azért megharagudott az egész család Menyhért bácsira, de egymásra még inkább. Azóta, hogy ha a multból egy-egy tekintetre visszatér. a szépmama soha sem mulasztja el megkérdeni, hogy miért nincsen az ő házában koronként az a vidám zaj, a mi eddig betöltötte a házat, gyümölcsös? Most megtudakozza az egyik mikor lesz itt a másik, hogy ő akkor ne jöjjön. Bizony hajdan nem így volt ez! Hát nem lehetne úgy szeretni a hazát, hogy egymást ne gyűlöljék?

— Szépmama! a kocsis azt mondja, hogy az lesz a követ a melyik több bort méret, így mondják az emberek. Szépmama mit gondol melyik győz? Mama azt mondja, hogy a függetlenek győzelme biztos, a nép szava isten szava s a népnek szabadság kell. Nagymama azt állítja, hogy az értelem,

tehát szépen kezdett futásának mintegy sarkantyut adjon s másoknak az ő nyomába lépésre ösztönt, a mit az ő utódai kedves emlékezetben tartsanak — ezekért részesítette őt érintett királyi kegyelmében...¹⁴⁾

Az iratok közt nincs az Apor folyamodvány; sem másféle előterjesztés; tehát nincs okunk kétkedni őszinteségében, hogy más jóakarói eszközölték számára a kitüntetést.

„Igaz lélekkel írom — ugymond Emlékirtaiban — hogy soha sem kértem, hanem a Jézus társaságából amaz nagy ember, a ki az Apor háznak nagy oltalma vala, Hevenyesi Gábor szerzette.“¹⁵⁾ Apor érzülete őszinteségét s cziméhez nem kapkodását igazolja az is, hogy ő évek során át aláírásánál a „báró“ czimet nem használta, pedig a társaság s a kormány mind így írta. Én hivatalos tudósításaiban legelőbb 1724-ben, azután 1732-ben láttam, hogy magát így írta alá: Al-Torjai br. Apor Péter, (Petrus Apor L. Baro de Al-Torja)¹⁶⁾ 1736-ban s 1743-ban is vannak iratok, a hol nevé egyszerűen a bárói czim nélkül írta alá. Sőt azon Dedicatoriát is, melylyel művét a kir. kormányzék levéltárába tette le, csak egyszerűen ran-

¹⁴⁾ Irod. udv. kancelláriai Levéltár. 1712. 97 sz. alatti csomagban. X. e'att.

¹⁵⁾ Synopsis Mutationum 317 l.

¹⁶⁾ Synopsis Mutationum 1724. 568 sz. a.

1732. 434 sz. a.

a valódi hazaszeretetet a szabadelvű párté s mint hogy ez biztos alap, győzni fog e párt.

Az győz kis leányom, kit az isten megsegít... de mit is kezdtem el az előbb?

— Valamit Juniusról, szépmama.

— A biz a Junius! Tehát Junius volt akkor is, soha sem felejttem el, mint megbüntetett az isten egy Juniusban, hogy egyszer nem fogadtam szót és olyat tettem a mire nagymama azt mondta, hogy ne tegyem. . . .

— Egyszer, hiszen Eveline soha sem teszi azt, a mit mama mond, még sem veri meg az isten. Aztán Aladár, meg Alfréd mindig kinevetik szüleinket, igaz hogy csak titokban. Ne rázza a fejét édes szépmama és ne nézzen így rám, mert én soha sem teszem, pedig gyakran sirtam titokban, mikor mama megszidott, hogy miért nem lelkesülök . . . ilyen nagy leánytól már várna valami hazafias cselekedetet. . . . De különös is az szépmama, hogy engem mama mindég nagy leánynak nevez pedig csak tizenkétéves vagyok, Eveline huszonkettő s róla mindég azt mondja még csak gyermek!

— Ugy, ugy éppen Junius volt nagymamánál töltöttem a nyarat, mint te nálam. . . No lám, mindig azt hiszem, hogy te az anyád vagy, azaz mint ha te lennél az unokám. Olyan különös valami az a sok esztendő: a melyik régen volt az ritka és világos, a közelebbiek mind egymásba gomolyodnak és olyan lesz az egész mint egy sötét felhő, nem tudok rajta állatni. Sokszor azt hiszem, hogy te Mari vagy az én meghalt legkisebbik gyermekem, hozzá hasonlitasz, azért szereltek olyan nagyon.

A szegény öregeknek annyi öröme van eltemetve, hogy nem esoda, ha azokból egyet-egyét életre hiva azonosítják valamelyik utóddal.

A kis leány, a kit közömbössége miatt küldött a mamája falura, most a „pap bácsit“ látja meg az utcán, elibe fut és megkérdi nincsen-e friss lap? A mit nem tudunk annak megtudása mindig újság s így a hetős lapból olvassák a napi híreket, friss újságokat.

(Vége köv.)

CSALÁDI ÖRÖKSÉG.

Angolból: AMICA.

I.

Most már öreg ember vagyok; hajam megfehéredett, derekam meg van hajolva, s arczomon és homlokomon az idő barázdái látszanak.

Hatvan esztendő zajlott le fejem fölött, azon soha el nem feledhető nap óta, midőn családkunk történetének egy rettenetes részét megtudtam. Szerencsétlenségemnek az emléke még most kísért és néha attól félek, hogy halálom órájában is ott fog állani ágyam mellett, mint egy kísértet.

Én voltam a fiatalabbik fiu gyermek; idősebbik testvéremre szállt az örökség, mi nemzedékek óta a családkunk birtokában volt.

Ez első szülöttséggel járó örökség természetét majd elmondom később.

Testvérek között talán soha sem volt nagyobb ellentét, mint Carlos és közöttem. Az emberek azt mondták, hogy ő atyámhoz hasonlít, a ki egy durva külsejű, aczél idegű, hajthatatlan vasakaratu ember volt; én pedig, különben ugy mint hajlamaimbau egészen anyámra ütöttem.

Anyám korán halt meg, alig voltam akkor négy éves, tehát nem ösmertem; de homályos emlékezetem most van egy szomorú arczu, szelid tekintetű asszonyról, ki estvéneként ágyam felibe hajolt, gyöngéden a szívéhez szoritott, s hálát adott az égnek, hogy nem én vagyok első szülöttje.

Később, midőn az eszem megjött, s tudomására jutottam a valónak, én is hálát adtam e körülményért.

Mi spanyolok voltunk; idegen vér nem vegyült ereinkbe, mert családkunk soha sem házasodott össze idegenekkel. Az a ház, melyben laktunk, három mérföldnyi távolságra volt Burgostól, s megszakítlanul századok óta szállott apáról fiura. Ez a ház egy hosszú egyemeletes épület volt, s a külső falak élénk veres színre voltak festve. A ház belseje semmi szokatlanságot nem tüntetett fel, s a szobák elég csinosan s kényelmesen voltak butorozva.

A felség 1751. szept. 20-án kelt kir. leiratában egy 30 forintos tétel visszafizetését engedte el, a többire nézve öt évi részletenkénti lefizetést rendelt.¹⁹⁾

Ez volt báró Apor Péter közérdekelt is érintő utolsó hivatalos irata, a következő 1752-ik évben szept. 26-án már halálát jelentette a kir. kormányzék az erdélyi udvari kancelláriának. „Ez órában értettük — ugy mond — hogy a szegény nehái öreg báró Apor Péter, háromszéki főtiszt. atyánkfia 22-ik praesentis meghalálozott és nemes Sepsikézdi-, Orbai- s Miklósvárszékekben viselt főtisztii hivatalja vacantiába esett. Miről ő felségét még a mai ordináriával kívántuk informálni, accludálván Excellentiádnak és „Inelyta Cancelláriának ő Felségéhez irt alázatos informácionkat copijával együtt.“²⁰⁾ A királyné egyszerűen tudomásal vette s október 11-én kelt kir. leiratában meghagyta a kir. kormányzéknek, hogy: „jámbor, képes és e tiszt folytatására szükséges tulajdonokkal bíró egyéneket jelölve ki: azokat a szokott módon terjeszse le; felsőbb megerősítés alá.“²¹⁾ Báró Apor államárára 1754-ben gróf Mikes Antal neveztetett ki.²²⁾

És most hadd közöljek még egy pár adatot műveiről — a jövő számban.

JAKAB ELEK.

¹⁹⁾ Synopsis Mutationum 386 sz. a.

²⁰⁾ Kir. kormányzék. 1752. 718 sz. a.

²¹⁾ Kir. kormányzék. 1752. 248 sz. a.

²²⁾ „ „ 1754. 142 sz. a.

¹⁷⁾ Synopsis Mutationum 1736. 42 sz. a.

„ „ 1743. 590 sz. a.

„ „ 1794 sz. a.

¹⁸⁾ Synopsis Mutationum 250 sz. a.

De az volt a különös, hogy rajtunk kívül senki sem lépett e házba. Az ablakok egy nagy kertre nyitak, melyet egy holdnyi mező vett körül; s ez az egész térség magas falakkal volt bekerítve; és én ritkán mentem e falakon kívül.

Családunk három tagból állott, atyám, testvérbátyám és belőlem; egy öreg asszony, egy távoli rokonunk lakott nálunk, s a cseléd kötelességeit ő végezte. Atyám mindig egy veres és sárga diszitésű barna egyenruhát viselt, a kalapja hasonló színű volt, nagy gombokkal s valami jelképek voltak reá varrva.

Ezek a kirívó színek erős benyomást tettek gyermeki képzelődő tehetségemre, s midőn egy nehányszor Burgosba vittek, s ottan az utczán a katona tisztek egyenruháját megláttam, azok nagyon szegényesnek tünnek fel előttem az atyám öltözetéhez képest.

Gyermekkoromtól kezdve véghetetlen bátortalan és érzékeny voltam; s a testvérem szerfelett durva és zsarnoki viselete irántam, még jobban fokozta természetem öröklött bátortalanságomat.

Midőn Carlos a tizenkét évét betöltötte, atyám az ország egy távoli részébe küldte tanulmányai bevégezése végett; én pedig, a ki öt évvel voltam fiatalabb, a tanulást egy olyan asszonyságnak a gondja alatt kezdtem meg, ki a szomszédságban nyitott iskolát fiuk számára.

— A fiu tehetséges — mondá atyám, midőn a Senora Loyados gondjára bizott. „Szegény kis Alfonzo” — tévé hozzá, midőn megfordult s a szobából távozni akart, „tudja Senora, Alfonz a kisebbik fiam, s idővel ő saját maga kell hogy életpályáját megválassza; tehát minél többet tanul, annál jobb számára. Idősebbik fiának a pályája is van jelölve számára.”

— Igen, igen, jól tudom! — válaszolá a Senora, kissé reszkető hangon.

S úgy vettem észre, hogy keze is reszketett, midőn kezemet megfogva a tanterembe bevitt.

Tanítóném nagyon jó indulatu volt hozzám; de iskola társaim kerülni látszottak társaságomat és soha sem hívtak magukkal játszani; s ha feljűk közeledtem, elhúzódtak s egymás fülébe sugdostak. S e mellőzés nekem véghetetlenül fájt.

Azt hiszem, hogy a Senora gyakran megsajnál, mert midőn látta, hogy tanuló társaimtól elkülönítve egyedül állok az udvaron, míg ők játszanak, gyakran magához hívott s fűrtös fejcskémét gyöngéden megsimogatva részvételtjes hangon mondá:

— Szegény kis Alfonzo! Szegény kis Alfonzo!

Különös, engemet mindenki „szegény kis Alfonzonak” hívott.

Gyenge, beteges gyermek voltam s társaim viselete kevésbé fájt, miután bátortalanságom is vissza tartott attól, hogy durva játékukba elegyedni vágyakoztam; de néhány hét múlva mégis feltűnt hidegségük s csudálkozni kezdtem, hogy miért nem barátkoznak úgy velem, mint a többiekkel.

E titkot tizedik születésem napján tudtam meg.

Egyik tanuló társam, Torrodeas Fernando szivelebb volt hozzám, mint a többiek; s kértem, hogy kísérjen haza, töltsen nálunk az estét, miután születésem napját fogjuk fentartani. Fernando elpirult s valami mentséget dadogott. De én kértem, hogy jöjjön s hozza el magával a kis nővérét, egy kedves kis leánykát, kit egy párszor láttam, de soha sem beszéltem vele. És ő ismételve visszautasította meghívásomat.

Én kérdeztem, hogy miért nem teszi meg e esekély szíveséget értem. Fernando habozott egy pár percig, de aztán megmondta az igazat.

Ámbár csak tíz éves voltam, de rögtön megértettem mindazt, a mi eddig érthetetlen volt előttem.

Megköszöntem a Fernando őszinteségét s könyvekkel telt szemekkel fordultam el tőle, midőn ő durva, de jóindulatu fíus modorával megragadta kezemet s azt mondá:

— Szegény kis Alfonzo, ne vedd úgy a szivedre; hiszen tudod, te nem tehetel róla. És tudod, nem te vagy az idősebbik fiu.

Csendesen hallgatva mentem haza és mint rendesen, egyedül. Ez éjjel nagyon keserű gondolataim voltak; s midőn lefeküdtem s tudtam, hogy senki sem láthat, keservesen sirtam.

E naptól kezdve bátortalanságom s érzékenységem tisztelesen fokozódott s előre kiszámított mellőzéseket és sérelmeket képzeltem ott is, a hol hihetőleg semmi alapja sem volt feltevésemnek.

Kevéssel ezután elhagytam a Senora iskoláját s testvérem haza jött véglegesen. Hamar felfedeztem, hogy az ő társaságában nem találok jól magamat, mert ő durva volt modorában, durva volt szavaiban. S úgy tapasztaltam, hogy ez a nyers modor mindig tűrhetlenebb volt akkor, midőn atyámmal koronkénti útközből visszatértek.

Egyedüli vigasztalásomat a könyvekben találtam, mert ideiglenesen szórakoztatták gondolatomat s elfeledtették velem enmagamat s szerencsétlen helyzetemet.

Egy idő múlva kértem atyámat, engedje, hogy külföldön keressék valami foglalatosságot; de ő megtagadta kérésemet, azt mondta, hogy egy évig még maradjak otthon, s aztán tanulmányaim befejezése végett elküld majd oda, a hol Carlos volt.

De az a gondolat, hogy még egy évet otthon töltsek, elviselhetetlen volt, s elhatároztam, hogy megszököm.

Azon naptól kezdve, midőn Torrodeas Fernando tudatta velem a családomra vonatkozó keserű igazságot, bizonyos barátság fejlődött ki közöttünk. Ő egy nemes szívű fiu volt s mindig rosszul esett neki, hogy ő volt az első, ki e fájdalmas ténytet tudtomra adta, ámbár előbb-utóbb megtudtam volna.

Fernando ez időben Madridban tanult, s mielőtt szökési szándékomat végrehajtottam volna, levelet írtam barátomnak s ez ügyben tanácsot kértem tőle. Ő néhány évvel idősebb volt nálammal s mielőtt Burgost elhagyta, megígérte, hogy szükség esetében mindig számíthatok barátságára. Rögtön válaszolt a levelemre s tudatta, hogy ugyanazon városban jó ismeretségben van egy nagy kiadóhivatal főnökével s ottan tud nekem alkalmazást kapni.

E biztatás elég volt nekem s egy sötét novemberi éjszakán hátat fordítottam szülőhelyemnek, azon komoly óhajjal, hogy bár soha se látnám többé. Számatalan nehézségek leküzdése után végre szerencsésen Madridba érkeztem s a Fernando szállására mentem.

A következő nap elvezetett ismerőséhez, hol ajánlatára rögtön alkalmazást nyertem s új kötelességeimet azonnal megkezdtem.

Évek multak s huszonöt éves koromban egy napi lap szerkesztőségében tisztességes jövedelmet kaptam. Boldog is lehettem volna e vágyaimnak megfelelő munkakörben, ha életemnek egyedüli gyötrelem az a félelem nem foglal el, hogy a sors valami kegyetlen szeszélye folytán nem száll-e reám a családi örökség. Ez a gondolat éjjel-nappal bántott. Nagyon elzárkózott magányos életet folytattam, szándékosan kerültem az ismeretségek csinálását. Egy szóval, Fernandon kívül egy barátom sem volt s munkámat kivéve, semmi sem érdekelt.

Atyám már néhány év óta meg volt halva s a családi örökség testvéremre szállt. Bátyám megházasodott s egy fia született.

Emlékezem, hogy midőn e reám nézve szerencsés újságot megmondtam Fernandonak, az ő kedves, barátságos modorával megszorította a kezemet s azt mondta:

— Bravo, Alfonzo! Fogadd őszinte szerencse kívánatomat.

Néhány év múlva a testvérem házassága után,

egy este a Fernando lakására mentem. Kopogtatásomra nem kapván választ már visszafordultam, midőn barátom a lépcsőn felszaladt s üdvözölt.

— Alfonz — mondá kezemet megszorítva — ne menj el. Nővérem épen most érkezett meg Burgosból.

S midőn a szobába beléptünk, testvéréhez vezetve azt mondá:

— Juanita, engedd, hogy Mendoza Alfonzo barátomat bemutassam.

Madridban senki sem tudta származásomat. Megérkezésem napjától kezdve a Mendoza nevet vettem fel, melyet mai napig is viselek.

— Foglald el a régi helyedet pajtás — folytatá Fernando — s együtt eltöltjük az időt, mint rendesen.

Örülve, hogy az estét Fernandoval s szép testvérével tölthettem, közelebb huztam székeket a kandallóhoz s kíváncsian néztem az utóbbira meggyőződést szerezni róla, hogy vissza emlékezik-e reám. De tizennégy év hosszú idő s ennyi telt már el, mióta Burgosból eljöttem s a Juanita tekintetéből meggyőződtem, hogy annyira megváltoztam, hogy vele szemben nem félhettem a felfedezés veszélyétől.

Azonban ez nem is lehet másképen, mert eljövetelemkor a most már nagy leány, csak kis gyermek volt.

Torrodeas Juanita nagyon szép volt, igazi spanyol typus, gyönyörű átlátszó barna bőre, nagy ragyogó fekete szemei, hasonló színű tömött haja, picziny piros ajkai s egyenlő apró fehér fogak voltak. Nem volt magos, de szabályos termetű s egy nagy bújjal bírt, véghetetlen kedves hangja volt.

A mint a tűz előtt ülve beszélgettünk, azt gondoltam magamban, hogy a barátom szobáját soha sem találtam ily kellemesnek. A lámpa világa a Juanita arcára esett, a mint az előtte álló varró-asztalkán levő doboz felébe hajolva, valami finom női munkához fényes arany gyöngyszemeket fűzött tűjére. A lobogó tűz világa piros fényt vetett mindenre, élénk színt adva a régi mahagoni butornak, a székeken és díványon levő részlegek úgy ragyogtak, mint megannyi gyémántok.

(Folytatása következik.)

SZÁSZ KÁROLY EMLÉKBESZÉDÉBŐL.*

Másfél éve már, hogy sirjában nyugszik Arany János. Két tavasz ujitotta meg hantja zöldjét s a szeretet virágai sohasem hervadnak el a halmon, mely porai fölött domborul. Kő nem jelöli még a helyet, hol a legnemesebb szív hamvába dőlt, mert övéi szeretetüknek és hálájuknak legalább megközelítőleg méltó kifejezést akarnak adni abban, hogy s az ércszobor, melylyel nemzete akarja megörökíteni régi dicsősége nagy énekesének emlékét, talán csak évek múlva fogja díszíteni Budapest valamely közterét s emlékeztetni a hazáit és az idegent, hogy ki volt Arany János.

De van-e szükség mind erre? Van-e szükség külső jelekre, hogy emléke általuk ujittassék meg s nevének az adja-e meg a halhatatlanságot, ha köbe vagy ércbe véssük? Nem állított-e magának ő ércnél maradandóbb emléket halhatatlan műveiben, melyek — míg e földön lesz, a ki magyarul érezzen, magyarul gondolkodjék s a mig magyarul beszélnek és olvasnak — soha nem fognak elavulni s em-

* Közzétette ez emlékbeszédnek, melyet nag, nevű írónk és kiváló szónokunk az Akadémia 1884. jun. 8-iki ünnepélyes közülésén tartott, a bevezetését, mint a mely szónoki tevénytben annak legérdekesebb része.

lékét megőrzik a szivekben és az elmékben? Addig pedig, a míg azok közül a kik őt ismerték és szerették, az utolsó él: nem marad-e fenn az ő emberi alakja is lelkünkbe vésvé?

Emberi alakja . . . nem tudom kisebb-e az, mulandóbb becsü -a a költőénél? Legalább én, egyénileg annyira annak a varázsa alatt állok, hogy bár érzem és tudom, hogy itt e helyen s ez alkalommal csak a költőről és tudósról kellene szólanom, nem szabadulhatok a benyomás alól, mely bennem az ember-ről maradt Arany Jánosban. S minél jobban vissza-élem emlékemben azt a harmincz évet, mely alatt hozzá mint eberhez közel állottam, a nélkül hogy az író, végtelen magasságában, bámulni megszüntem volna, s minél inkább behatolok műveibe: annál kevésbé bírom az embert az írótól elválasztani, ezt amaz nélkül megérteni. Emberi mivolta hatja át s dicsőíti meg írói egyéniségét s az a szilárd, tömör, egyenes és czifráltan gránit oszlop, mely egyéni jellemének képe, szolgál felemelő s magasbra helyező talpazatul költői dicsősége ércszobrának.

És valamint az író az embertől, úgy nem tudom elválasztani benne az embert a magyartól. Mint emberben és mint íróban, egyaránt magyar típus, a mi legerősebben kinyomódik s megésményül Arany Jánosban. S isten ne vegye bűnül, a ki az egyéni nemzeti önzést belénk adta, hogy a magunk hasonfeléhez, a kiből magunkat leginkább föltaláljuk, legjobban is vonzódnunk, — abban a szeretetben és abban a bámulatban, mely minket Arany Jánossal szemben eltölt, nagy része van annak, hogy benne, úgy mint műveiben a magyar faj-typusnak, a jelenben jellemének, a múltban dicsőségének legteljesebb megtestesülését, igazi incarnatióját szemléljük. A magyar költők kezdettől fogva először voltak magyarok s azután költők; de egyik sem inkább s határozottabban, mint Arany János. Az első hegedűsöktől kezdve, a kik a királyok és fejedelmek lakomáinál az ősök dicsőségét énekelték s a bujdosó Béla királyfiról, s a cserhalmi győzről csácsogtak, a kiknek énekei elvesztek s hogy valaha voltak, csak krónikáinkban maradt fölé emlékezet, Tinódi Sebestyénig, az utolsó lantosig ki kastélyról kastélyra járva, egykoru történeteket zengett; Zrinyitől Vörösmartyig s Petőfiig: minden magyar költőnek főtárgya a haza és a hazafiság volt. A magyarság bélyege rajta van mindeniken. Egyiken sincs oly erőteljesen kinyomva, mint Arany Jánoson.

Ezért le is kell mondanunk arról, hogy őt és műveit valaha oly teljesen megérthesse s méltányolhassa az idegen, mint mi tehetjük, a kinek ő vé-rünk-ből való vér s nemzeti jellemünk és saját-ságaink megtestesülése, — ha csak nyelvünk és iro-dalmunk ki nem vivja magának egykor, hogy érette az idegen se kímélje azt a fáradságot, melylyel a régi görögöt és rómat az egész művelt világ, vagy a modern nagy irodalmak — az angol, fran-czia, német és olasz — nyelvét a nemzetek köl-csönösen megtanulják. S addig Arany Jánosnak is meg kell elégednie azzal, hogy az egész világ bá-mulata helyett a mi annál melegebb ragaszkodá-sunkat és szeretetünket bírja. Ő meg is elégszik a mi koszorúinkkal s azokon a mi könnyeinkkel; a mi tapsainkkal, melyekben nemzetének lelkesedése s elragadtatása nyer kifejezést. Ő a Homér rokona, és egyenes utóda, soha sem kívánt többet, mint hogy azok, a kiknek énekelt, megértsék s vele érezzenek. De hiszen Homér is csak a görögöknek énekelt és sohasem gondolt arra, hogy harmadfél ezer év múlva, mikor az ő nyelvét rég nem beszélik már, még is olvassák s akkor még nem is létezett nemzetek száz meg száz nemzedékei lelkesüljenek sorain s merítsenek gyönyört remek alkotásaiból.

Nemzeti büszkeségünk kívánja-e, vagy az igaz-ság követeli — nem tudom eldönteni s melyik ma-gyarul érző tudná? — hogy magyar jellemünk typi-cus kifejezését az irodalomban egy oly, ha nem is minden irányban teljes, de a maga nemében töké-letes alakban keressük, mint Arany János. De bi-zonyos, hogy magyarságunk irodalmi s költői typu-sát keresvén, szemünk rajta nyugszik meg legna-gyobb örömmel és büszkeséggel.

AKADÉMIA.

A m. t. akadémia nyelv- és széptudományi osztályának jun. 9-iki ülésén Beöthy Zsolt székfog-lalóképen „Természeti törvény a tragikumban“ cz. értekezést olvasott fel. Okoskodásának fonala a kö-vetkező:

A természet legyőzhetlen hatalmát legmegren-ditőbben kétségkívül a nagy természeti forradalmak, elemi csapások fejezik ki s mindenek előtt a halál. E természeti ellenségeket a tragikai költők gyakran beszövik motívumul a cselekvénybe, nem mint a katasztrófa tényezőit, hanem általában csak a tra-gikai hangulat emelésére. E tüneményekben a ter-mészet nem vak és oktalan erő gyanánt jelentke-zik, hanem bizonyos erkölcsi vagy legalább az er-kölcsivel érintkező hatalom gyanánt. Az erők nyi-latkozatait okozatnak tekintve, általánosítható ma-gyarazatul előáll a sors, a végzet képze, mint az egyéni szabadság, törekvés ellensége, tagadása. E felfogásban a természettörvény, mint az egye-temes uralkodó hatalma, mint az élet legfőbb kor-mányzója jelenik meg, mint általános romboló hatalom. Kikerülhetetlenül találkozik vele mindenki halálban.

Ebben, mint szükségszerűségben, még talál-hatunk tragikai mozzanatot. Tragikai benyomást a halál akkor idézhet elő, mikor kiváló erőt semmisít meg, még pedig annál tragikább hatású, minél na-gyobbnak mutatja hatásában a nagyot. Hogy az emberi szellem miért alkotja meg az ismeretlennek képét az ismerthez való viszonyából, tanulságos példában mutatják a halál-typusok, a halálnak ér-zéki alakban való ábrázolása. Ez alaknak főtulaj-donságául erőt kell mutatnia: A természeti kény-szer, mint alattomos, leskelődő hatalom is mindig élt az emberiségben, s úgy is, mint az ember Fi-békíthetlen, örök ellensége s az alapvonala a sors-tragédiáknak. Félreismerhetlen a rokonság e felfo-gás s az új francia naturalismus irányelve közt. Az egyetemesen illt a természeti kényszernek látjuk, mely eleve olyannak alkotja meg áldozatait, hogy minél könnyebben prédájává legyenek. Mindent az-tán fizikai okra alapít s az embert soha sem úgy mutatja, mint az maga alkotja meg magát, hanem csak a mint a természet kiállítja. A magyar viszo-nyok századunk kezdetén nem voltak alkalmasok a sors tragédiák irányának meghonosítására, mert nemzetünkben épen ekkor, a reform-korszak ele-jén, ébredt fel a tetterő s a jövőbe vetett hit. A sors-tragédiák felfogásának némi nyomaira mégis akadunk Kisfaludy regéinek egy részében s Gombos „Esküvés“-ében. A felolvasást élénk eljenzéssel fo-gadták.

Ezért Gyulai Pál mutatta be dr. Nagy Sán-dor vendég értekezését a Szombatos kodexekről. A felolvasás tárgyát hét kodex képezte, melyek az erdélyi szombatos felekezet vallásos könyvei közül valók. Legrégibb köztök egy énekes könyv 1720-ból, melynek tartalma azonban sokkal régibb s több-nyire, a szombatosok virágzásai korától származik. Tartalom szerint két csoportra oszthatók, t. i. szer-

tartásos könyvek és énekes gyűjteményekre. Az előbbieken foglalt imákat zsidóból Péchy Simon, a szombatosok nagy apostola fordította. Sokkal be-csesebbek az énekek, melyek nemcsak a szomba-tosok énekköltészetének, hanem az összes XVI., XVII. századbeli egyházi költészetünkhöz becses adalékul szolgálnak. Szerzőik neveit egyik-másik himnusznak kezdőbetűivel olvashatjuk ki. Ilyenek Bököni János, Tolnai István, Magyar Péter, Sinka György, Sándor János és Gergely. Az énekek a XVI. század végén és a XVII. század elején ké-szültek.

NYÁRI SZINHÁZ.

Csicsergő madarak vendégszereplése mellett oly jól esik a zeneköltészet üde dallamait élvezni. Az operette így talál a nyári hangulatához.

A közelebből előadott „Rip van Winkle“ pedig operette a javából. A Corneville-i ha-rangok hírneves írója Planquette írta zenéjét. A mese, melyet Meilhac et Comp. gyártott, ke-vésbé sikerült, de a néprege szellemét, üde légkö-rét érezteté Planquette zenéje, ki e darabjába is a népdrama oly zenei kifejezését vitte bele, mely az ő tehetségének különleges sajátja. Mint Toth Ede nálunk, úgy mélyítette a francia nép színművét: az operette-t Planquette. Természetesen csak zené-ben: a szöveg-gyár gyakran szakadozó, lengeteg portékát ad neki. Azt szerettem Planquette-ben, hogy a mi az Offenbach, Milöcher és társai zené-jében mélyebb vonatkozás nélküli táncza zene, ér-zéki szerelem ringató mómora: Planquette-nél egy-egy morális mélységet rejt, melybe bele téved a gyarló ember és melytől óvja a külsőségeken kap-kodó népet. A Rip van Winkle meséje Was-hington Irving egyik elbeszélése után készült s egy az Észak-Amerikai szabadságharc idejéből fenma-radt rege képezi alapját.

Brabantville (most Unionville) falu környékén a dalban él Rip van Winkle (Váradí M.) szabad vadász emléke, ki munkáját és családját elhanya-golva a kék hegyek völgyében kutató Hudson ka-pitánynak elrejtett és elátkozott kincsei után. Rá is talált, de meglepetve a kapitány hajós népének szellemei által, husz évi alvásra és megöregedés-re ítéltetett. Ez idő alatt otthon minden megválto-zott. Felesége Lisbet (Rónaszékiné) nyomorban el-halt, leánya fölsérdült és már jegyben járt, Észak-Amerika lerázta Anglia jármát s köztársasággá ki-áltatott ki. Mikor Rip-Rip husz év múlva felébredt és lejött egykori falujába, nem bírta megérteni a változásokat. Azt hitte csak tegnap ment el hazá-ról, mignem vizet akarván inni egy kútból, a viz tük-reben meglátta ősz arcát s kezdett emlékezni a varázslatra, a mely érte volt.

Ez a szép rege lett feldolgozva sok inven-czióval. Midőn Rip elaludt, kis birtokára otthon Derrick (Szilágyi) polgármester tette rá adósság-követelés czimén a kezét, s házhelyét, mint fontos stratégiai pontot egy millió adta el a kincstárnak. Ripné elhalva, kis leánykájok (Török Margit, majd Rónaszékiné) irgalom kenyérre jut s később Der-rick elüzi házátlól saját fiát Adrient, (Körösi Flóra, Majd Péntek), mert szeretni meria gyámol nélküli, szegény árva leányt. Rip épen akkor érkezik visz-sza, midőn a nép már-már polgármesterré választotta az időközben erős republikánussá változott, királypárti Derricket. Ez megvetéssel ad egy ala-mizsna fillért a rongyos jövevénynek. Azonban sze-rencsére Rip megőrizte a kifizetett adósságról szóló levelet s felmutatván azt a község előtt, megsem-

misíti Derricket, vagyónát elveszi, a visszaérkezett Adrien megkapja Alicet s Derrick is visszakapja az imént nyújtott — alamizsna-fillért.

A zene kiválóan szép a vadonban játszó jelenetben, hová Rip elmegy, hogy Hudson átkozott kinceit fölkeresse, kiváltandó családját a Dernick zsaroló kezéből. Az erdő mély csodás viszhangjai a mozgó szikla, a tűneményszerű gyorsasággal előlépő bajnokok (Hudson kapitány bajtársai). a hegyek lüdüre, ki bűvölt nyújt Ripnek, mely elbűvöli, mint a Sieben Schläfer Göthe „West-östlicher Divan“-jában: a rejtelmes, bizonytalan, csodászerű hatását teszik különben is a lélekre, de hát hozzá Planquette ragyogó zenéje, mely mint a hold fénytől megvilágított táj rejtett szellemeinek dala hívóli el a lelket.

A harmadik felvonásban, midőn Rip vissza térvén falujába, mely Unionville lett, köztársasági választás szinterére jut, mely választás időtlen, durva humorral van festve, a víztükrében meglátja ősz fürteit: ő az örökifjú vadász, a gondtalan Rip — a drámaiság megrázó vonásaival bir Planquette zenéje.

Tulhajtott satirája a mai korán érc világnak az első felvonás azon jelenete, melyben Rip leánykája és Derrick fiacskája Adrien szerelmi tréfát játszanak le. Azért tulhajtott, mert a megoldásra befolyással van; mert a két ifju épen eme tréfás jelenetben szajkómódra eltanult szerelmi daláról ismerik föl a koldusban az üldözött Ripet.

Az operettnek a szöveg fordulata árt, mert a valószínűtlenségnek igen magas fokára kényszeríti föl a nézőt. Egyébként az operette Muzsájának dévaj szeszélye kimentti ezt is.

Planquette műve alatta áll a Cornevillei harangoknak, de a drámai zene oly elemeit jutaltja érvényre, melyek a fejlődő tehetségre vallanak. Közönség szép számmal. Lányi buzgalmát ki kell emelnünk, ki ily nehéz zenét is oly szabatosan betanított.

Az előadás összevágó volt. Ronaszékiné (Lisbet) nehéz szerepében megérdemli a tapsot bár hangvétel sokhelyt bizonytalan, hangterjedelme pedig nagyon szerény. A két gyerek Török Margit és Körsösi Flóra a hálás közönség tapsait sűrűn hívta ki.

BAYARD.

PESTI POSTA.

X.

Budapest, június 11.

A mi sok, az megárt még a jóból is, — ez az aranymondás eszébe jut annak: ki megáll a sugárúton, az új operaház előtt és beleszédül annak a sok apró csece-becsének, művészi „részlet“nek, angyalkáknak, szobrociskáknak, oszlopcskáknak szemléletébe, mik ezt az új dalműszínházacsát csücsától talapzatáig elborítják. Mennyi sallang és hiábavaló csingilingi! mint az uri szán elé fogott csikónak a hátán. Akár csak azt mondta volna az építője: „No a mi kincsünk van, azt mind rá halmozzuk erre az épületre. Jere köfaragó és csinálj annyi angyalkát, a mennyit csak birsz! Jere aranyozó és aranyozd meg valamennyit. Állj elő agyagos és önts orna-

menteket, styl és szabály nélkül, csak sok legyen! Vasöntő, készíts rácsokat, korlátokat, aztán ide vele! Te piktor, festgesd tele a falat bokréttákkal, fél és egész istenekkel, ördögökkel, bogarakkal, trombitákkal. Ács, kovács, szobrász, üveges, festő, mind, mind ide jertek s mutassátok meg a világnak, mit tudtok! . . .“ Ezek aztán előállottak és csináltak egy művészi galimathást; lett belőle egy czifra czukros torta, de nem egy magasztos épület, temploma a dalnak és zenének. Én legalább úgy találok, hogy az egész mintha kicsinyes volna s a fönségesnek, a nyugalomnak semmi nyoma. Annál inkább szemembe ötlök ez most, hogy pár nap előtt láttam a bécsi új „Burg“ színházat, mely már majdnem egészen felépült s hatalmas oszlopszatával, fönséges nyugodtságával mély benyomást tett rám. Homlokzatán Thalia szobra egy kis remek, semmi zavaróan ható nincs rajta, a helyzet a legegyszerűbb s azért méltóságos. A művészet istennője hivogatólag nyújtja ki jobbát, arczán báj ömlik el s komolysága mellett is vonzó, szép. A főbejárat ivezetét mellszobrok körlik, Shakespeare, Molière, Goethe, Schiller, Lessing, Calderon, Racine stb. művészi kivitelű képmása. Az egész épületben semmi fölösleges és minden a saját helyére és jó helyre van téve.

A mi dalműszínházunknál az ellenkezőt találjuk. Olyan édeskes czukorsütemény ize van az egésznek. A legszebb helyeket eleszűfitták apró kerek és négyeszetes padlásablakokkal. Teteje csupa tornyocska, főbejárata pedig túltömött apró ékességekkel, miknek fele lekivánczolnak.

A ki nem hiszi, majd meglátja, hogy az egész mennyire el fog törpülni ama rengeteg oszlopos ház mellett, mely most épül épen átellenben az új operaháztól.

Én csak a külsejéről beszélek ez újabb büszkeségünknek, bent nem voltam; csakhogy a külseje után itélve, valahogy úgy ne járjunk majd vele, mint Diogenes az arany palotában, kol minden tündökölt és ragyogott a felhalmozott kincs, pompa, arany és márványtól. Diogenes miután tövéből-hegyére nézett mindent, elkezdett köhögni s végre kalauzolójának, egy frigiai embernek a homlokára köpött. „Bocsáss meg barátom — szolt ekkor az elszörnyülködött emberhez — de itt annyi a pompa és fény, hogy esunyább helyet nem találtam, a hová köpjek!“

Bocsáss meg, ha ezen levelem nem nagyon pallérozott nyelven van írva, de hát hiába, a durvaság és hergelő okvetetlenség most a levegőben van. Divat. Az emberek kövel és szóval dobálják egymást, s mikor valakit megöltek, azt prédául dobják a tömegnek, mely hizik rajta s mikor már jól meghizott a hullán, jön egy még hatalmasabb valaki s felfalja a hizottakat. Ezt az eljárást politikának nevezik, mely semmiben sem különbözik annak az indiai vadembernek a szokásától, ki csücsktagjainak holttestét egy nagy verembő dobálta, mely tele volt eleven rákokkal. Mikor aztán egy európai kíváncsi kérdőre vonta, hogy mért teszi ez undok dolgot, azt válaszolta nagy ravaszussal a vad ember, hogy:

„Van esze fekete embernek! Bár megeszti embert; ember eszi rákot! . . .“

Hát csak tessék! Jó étvágyat kívánok, de az én gyomrom nem tudja bevenni ezt a politikai kotyfalékot, mely egy és ugyanazon nemzet fiainak husából és véréből áll.

Térjünk inkább a kis kutyácskákra, melyeket most felöltöztetve hordoznak az utcán, már nálunk

is. Ruhájuk finom szövet s a legutolsó divat — természetesen kutya divat — szerint van szabva s a felöltöcske oldalzsebében monogrammos zsebkendő. Még csak a monocli s a cigarette hiányzik, s mehetnek hangosan ugatni színházi páholyba előadás közben.

Mit lehet erre az örütségre mondani? Azt-e, hogy sok kutya különb érdemeket szerzett arra a ruhára, mint némely ember? Vagy pedig hogy hány szegény sorsüldözött ember van, ki nem bírja felruházni a gyermekét! . . .

Kutya idők! Kutya világ! . . .

Nem irok többet, mert gyűjtöm az erőmet a jövő heti levél megírására, mikor már értesíthetem önöket a nagy marakodásról, mely itt a jövő pénteken fog végbemenni.

Addig is éljen a haza! éljen a barátság! éljen az egyetértés! . . .

GABÁNYI.

Az akadémia szépirodalmi jutalomtétellei.

Az akadémia a következő szépirodalmi jutalomtételleket hirdete ki:

Az I. osztályból: 1. A gróf Teleki József drámai jutalomért 1884-re vigjátékok pályáznak. Csupán tiszta vigjátékok versenyezhetnek, a bohózatok mellőzésével. A verses forma a mű előnyül tekintetik, hason- vagy közel hasonbecsű tárgyak fölött. Jutalma 10 arany. A beküldés határpapja 1884 decz. 31. A jutalom 1885. márczius 19-én ítéltetik oda. A jutalmazott mű előadásra a nemzeti színház sajátja lesz, kiadásra a szerző marad.

2. A gróf Karátsony jutalomért 1885-re vigjátékok (ideértve a vigjátékok minden fajtát) versenyeznek. A jutalom a viszonylagos legjobb műnek csak úgy adatik ki, ha az egyszerű mind drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kitüntetésre méltónak találattik. Jutalma négyszáz arany. Határpap 1885. szept. 30. A jutalmat nyerő mű a szerző tulajdona. Ha azonban a sajtóviszonyok oly változtával, hogy az írói tulajdon a színházak ellenében védve lenne, szerző három hónap alatt ki nem nyomatná művét: a kiadás joga tíz évre az akadémiaé.

3. Péczely drámai jutalom. A Péczely-pályadíjra tiszta a magyar történelemből vett színművek pályázhatnak, úgy tragoediák, mint középfa-ju drámák és vigjátékok, akár kötött nyelven, akár prózában írva, a melyek az 1884—1885. években megjelentek nyomtatásban, vagy ha nyomtatásban nem jelentek is meg, zalamely színpadon előadtak s kéziratban az Akadémiához, 1886. évi márcz. hó utolsó napjáig beküldettek. A mar pályadíjat nyert színművek is pályaműveknek tekintetnek, kivéve a Karátsonyi-pályadíjjal, mint legnagyobb drámai pályadíjjal jutalmazott színműveket. A pályadíj csak úgy adatik ki, ha a bíráló bizottság a pályaművek között jutalomra méltó színművet talál. Ha a jutalmat nyert mű még nyomtatásban meg nem jelent, a szerző tartozik azt három hónap alatt kinyomatni, mit ha tenni elmulasztana, az Akadémia adhatja ki, mint bármely más munkáját, még pedig külön díj nélkül, és irojogi birtokában marad tíz évig. A jutalom ezer forint aranyban.

4. Kiváncsátik elbeszélő költemény, melynek tárgya lehet történeti, mondai vagy a jelen életből

vett. Szükséges azonban, hogy a mű lelemény, jellemrajz, compositio, költői tárgyalás, nyelv és versbeli technika tekintetében költészetünk díszére szolgáljon. Ha ily önálló becsű mű nem található a pályázók között, a díj nem adatik ki, hanem újra kihirdetjük. Jutalma az ifj. gróf Nádasdy Ferenc által néhai gróf Nádasdy Tamás nevére tett alapítványból száz arany. Határnap 1885. sept. 30. A jutalmat nyerő mű szerző tulajdona marad, ki tartozik azt egy esztendő alatt nyomtatásban kiadni.

5. A Farkas-Raskó-alapítványból száz forint jutalom hirdettetik hazafias költeményre, mely lehet himnus, oda, elégia, dal, ballada, beszélyke, tan-költemény, vagy satira. Határnap 1884. decz. 31. A jutalom csak önálló becsű műnek adatik ki.

6. Kivántatik a magyar hírlapirodalom története, kezdettől (1780.) fogva 1867-ig, tekintettel a politikai eszmék és pártok fejlődésére. Jutalma az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársaság adományából száz arany. Ezen feladat megoldására az akadémia nyílt pályázatot hirdet. A pályázni kívánók fölhivatnak, hogy a munka tervrajzát és a kidolgozásra vonatkozó ajánlatot, 1885. szept. 30-ig küldjék be. Tervrajz alatt az académiának nemcsak a megírandó mű történelmének vázlatát érti, hanem az író tárgyára vonatkozó nézeteinek; munkája főbb szempontja s irányának bebatóbb és világosabb fejtegetését s legalább nevezetesebb forrásainak kijelölését. A pályázók a tervrajzhoz készülő munkájukból okvetetlen mutatványt csatoljanak.

7. Kazinczy Ferencz élete és munkái. Jutalma a Lukács-alapítványból 1000 forint. A feltételeket l. 6. pont alatt.

8. Kölcsey élete és munkái. Jutalma a Lévy-alapítványból 1000 forint. Határnap 1886. szept. 30. A jutalom csak önálló tudományos becsű munkának adatik ki.

KÜLÖNFÉLEK.

Kolozsvárt, 1884. június 14.

— **SULYOS VESZTESÉG** érte lapunk szerkesztőjét. Nővére, Etelka, Papp László brassói nagykereskedő ifjú neje e hó 10-én váratlanul elhunyt, egy csecsemőt hagyva hátra betegsége szomorú emlékekül. Művelt szellem, bensős kedély volt az elhunyt, ki nem csak nagyszámú családjának, de szélesebb köröknek is ki-vivta szeretetét és tiszteletét. Áldás hamvaira. — A mélyen lesújtott család a következő gyászjelentést adta ki: Papp László, helybeli kereskedő, saját, valamint korán árvaságra jutott Margit leánya s aló-irtak nevében fájdalomdult kebellet tudatja a feledhetlen, hű nő és anya, kedves gyermek, szerető nővér és szeretett sógornő szül Korbuly Etelkának folyó hó 10-én délután 6 órakor, 23 éves korában történt gyászos elhunytát. A rövid de legboldogabb házasság élet küszöbén egy oly forrón szerető szív szűnt meg dobogni mely minden érzésével édes, tartós boldogságot ígére, s most annál fájdalmasabb az elválás, mely egy megtört szívet s egy anyát nem ismerő árvát már ily korán sujt. A fájó sebre gyógyírt csak az egykori viszontlátás vigasztaló reménye képes nyújtani. A boldogan elszenderültnek hűlt tetemei a helyi bolonyai sírkertben levő családi sírboltba f. hó 12-én délután 5 órakor fognak elhelyeztetni, lelkéért pedig az engesztelő sz. miseáldozat f. hó 23-án reggel 1/8 órakor fog az egek urának bemutatni. Béke lengjen porai fölött! Özv. Korbuly Gergelyné, mint anya, Papp István és neje,

Korbuly Bogdán neje és családja, Korbuly Kristof. Fivéréi: Korbuly Gergely, Korbuly József. Nővérei: Nina, férj. Lengyel Endréné, Irma, özv. Tauffer Ferenczné, Clementine, férj. Csiki Lajosné, Ilka, férj. Csiki Ferenczné, Cornelié, Erzsébet. Sógorai: Lengyel Endre, Csiki Lajos, Csiki Ferencz, Papp János, Papp Árpád, Papp Arthur. Sógornője: Papp Lenke.

— **BOKROS ELEK**, Kolozsvár helyettes polgármestere. A június 1-én lefolyt szomorú események Minnich polgármestert úgy megviselték, hogy az ősz férfiú beteg lett. Tetőzte a sok oldalról intézett keserítés mértékét a közigazgatási bizottság azon határozata, hogy ellene kereset indíttassék. A mult kedden tartott rendkívüli városi közgyűlésen majdnem egyhangú szavazattal Bokros Elek lón helyettes polgármesternek választva. Bokros egyike Kolozsvár legtekintélyesebb alakjainak. Szakképzett, erélyes férfiú. Megválasztása után tapintatos nyilatkozatot tön, melyet, ismerve férfias jellemét, bizonyynyal teljesíteni is fog, hogy pártkülönbség nélkül óvja meg a város nyugalmát és tekintélyét.

— **ZILÁHI GYUMA** naponta több jelét adja komoly művészi nagyraagyásának. Ezt tanúsítja az által, hogy jutalomjátékául Hegedüs Lajos, e tragikus véget ért széplelkű drámáinak legjobb művét: a „Bibor és Gyász-t” választá. Vak Bélát adta nyugott mérséklettel és talált temperamentuma azon sentimentalis kedélyhez, melyet Vak Bélában fest Hegedüs Lajos. E darab maga epikus menettel bír; belső drámai élet nincs összpontosítva egy tragikai jellembe sem; inkább az események láncolata rejti a drámai elemeket. Idyll alakja, melyet Megyaszi Evelin sok igyekezettel személyesített, volna az igaz tragikai hősnő; azon önfeláldozás alapján, melylyel első, eszményi szerelméről lemond a... haza érdekében, midőn az atyja, Iván hajlékába menekült Béláról megtudja, hogy ő a király, kit az ország rendei a szerb fejedelem leányával akar-nak összeházasítani. A legmeghatóbb jelenetekkel kiállja a versenyt azon jelenet, midőn Pál püspök elhitetvén Bélával Idyll halálát, Béla által esküre kényszerítették: Idyll ekkor döfi át hű keblét azon törrel, melylyel Béla szeméit kiszurták volt és Pál püspök hitszegés nélkül esküdhetik, hogy látta Idyllt haldokolni. Béla és István passiv alakok, a mint e történelmi tárgy nem is engedhető, hogy mások legyenek. Zilahit meleg rokonszenvvel fogadta a közönség. Haladását örömmel üdvözöljük.

— **KORTESVILÁG**. Hegyen völgyön lakadalom. Foly a bor, forr a dal; zug az éjlen... s néha hull a kő, dörg a fegyver. Kortés világ a javából. Mióta alkotmányos életünk újra megindult, hasonló szenvedélyesség nem tört ki. A kortés dalok epéjével traktálják egymást a pártok. Goromba sértés, rágalom, szitok, dorong csak úgy divatba jöttek, hogy azon lelkesítő gondolat mellett, melyet felkelt a népfenség nyilvánulása, ugyancsak szomorú világot vet pártoskodás hevűnkre e választás. Mire e sorok megjelennek egy pár száz képviselő már elnyerte a mandatumot. Adja isten, hogy egy se kapja véresen. Deák Ferencz visszautasítá, midőn Zala ilyennel kínálta meg.

— **LÖNHART FERENCZ** erdélyi püspök gr. Schweinitz ajánlására egy díszes kelyhet készítettett Goldschmidt brassói ötvösmesternél, ki ivadéka annak a 16-ik és 17-ik században oly nagy hirre vergődött Goldschmidt családnak, melynek ötvösmunkái oly nagy elterjedtségnek örvendenek. Maga a kehely nyulánk góth-izlésben készült. Középrésze díszített góth-oszlop 6 fülkével, két email hátalappal, bennük szentek szobrocská. A nagy gondal és művészi kivitellel készült kehely a következő emlékfeliratot viseli: „† Franciscus Episcopus Sponsae suae Ecclesiae Cathedrali Albensi Transylvaniae dedicavit. 1884.” A kehely magassága 24 cm. A püspök ur a művészt elismerő irattal tüntette ki, melyből a következő sorokat emeljük ki: A kehely meglepően szép és

szorgalommal van kidolgozva, s mondhatom: a mű fogja mesterét dicsérni minden időben s mindenki előtt, ki csak látni s bíráltni fogja.

— **JÓKAI MÓR** bemutatta a tervet a trónörökösnek, a nagy irodalmi vállalat magyarországi részére nézve. Külön magyar szerkesztőbizottság megalakult.

— **A TRÓNÖRÖKÖS TUDORI DISZOKLEVELE** elkészült; szövegét a bécsi Holzhausen cég nyomta; a rajta levő aquarelleket és az initialékat Tourneur Ede egyetemi szépiró készítette. Az oklevél finom pergamenből van és valamivel nagyobb a közönséges tudori okleveleknél. A szöveget háromfelől díszes aquarellrajzok környezik, jobbra allegorai alakok, melyek a trónörökös tanulmányaira vonatkoznak, továbbá a kiállításokra, melyeknek a trónörökös protectora volt. Felül babérokoszorútól környezett császári korona látható, jobbra egy szárnyas nemtő, mely balkezében villamos lámpát tart és a villamossági kiállítást képviseli. Alább a kelet allegoraija látható, egy térdelő egyiptomi, ki hierolyphokkal teleirt táblát tart. Legalul tropicus növények vannak. Jobbfelől madárcsoport van rajzolva, mely jelképezi a trónörökös hajlamát az ornithologiai tanulmányok iránt. Az oklevél pecsétje aranyal díszített ezüsttokban van téve, melyen a császári korona és a trónörökös nevének kezdőbetűje díszlik. A nap, melyen a promotio-küldöttség Laxenburgba megy a trónörököshöz, még nincs meghatározva.

— **LAKONIKUS VÁLASZ**. A nagyváradi függetlenségi párt Kossuth Lajost léptető föl képviselőjelöltül. Kossuth a pártnak táviratilag így válaszolt: „Negyvennyolczas párt elnökének Nagyvárad. Csodálkozom, önök negyvennyolczasok, nekem változhatatlan elvem: negyvenkilencz. Kossuth.”

— **MICKIEVIC ÁDÁM** lengyel költő hamvait Montmorencyből át akarják szállítani és Krakóban ez évi november 26-án, a költő halálának 29-ik évfordulóján ünnepélyesen el akarják helyezni a krakói királyi sírboltban. Az eszmét, melyet dr. Weigl krakói polgármester pendített meg, a lengyel közönség lelkesen karolta fel. A manifestatio költségeinek fedezésére gyűjtés indult meg, és a gyűjtés első napján, vasárnap, több mint ezer ember küldte be járulékát, úgy, hogy a gyűjtést néhány nap mulva be lehet fejezni.

— **CZIGÁNYOK A SZULTÁN ELŐTT**. Konstantinápolyból írják, hogy Ónody Kálmán, a híres szegedi banda primása az egész bandával ott van. A hol játszik ott ül a legelegánsabb közönség a szép holdvilágos estéken éjfélig s csak akkor oszlik el, ha Ónody végül rágyújt a Rákóczy vagy a Hunvady indulóra, a mi azt jelenti, hogy jó éjszakát. Hány ragyogó fekete szemben látni könyveket csillogni, mikor elhuzta az a tizenhárom fekete magyar ruhába öltözött darutollas pörke kalapu legény, hogy „Csak egy kis lány van e világon”, mennyi taps, mennyi bravo hangzik el esténként a tüzzel, szenvedélyvel eljátszott darabok hallatára! Alig hogy néhány este játszottak a jó „szögediek”, már is jött a parancsolat, hogy a szultán meg akarja hallgatni a nótáikat. Esteli 7 órától éjféltől félegyig hallgatta a Ylidiz-kioszk kerti pavillonja ablakából a törökök császára a magyar cigányt. és nem győzte őket dicsérni, ujrátzatta egyik másik darabot, sőt egy csárdást le is íratott magának Ónody által. Ónody az egy esteli muzsikálásért százötven török lírát (ezeröttszáz forintot) kapott a szultántól.

Tartalom: Politikai szónoklat. Hegedüs István. — Két falu. Sümegei Kálmán. — K. E. halálára. Hegedüs István. — Nem úgy van most, mint volt régen. Gyarmathy Zsigáné. — Családi örökség. Amica. — Szász Károly emlékbeszédéből. — Akadémia. — Nyári színház. Bayard. — Pesti posta. Gabányi. — Az akadémia szépirodalmi jutalomtetelei. — Különfélék. — Tárca: Bárány Péter, a magyar sociologia megalapítója. Jakab Elek.